

ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი
ჰუმანიტარულ მეცნიერებათა ფაკულტეტი

სოფიო ჩხატარაშვილი

უკრაინელი „სამოციანელები“ და საქართველო

ფილოლოგიის დოქტორის (Ph.D) აკადემიური ხარისხის მოსაპოვებლად
წარმოდგენილი დისერტაციის

მაცნე

თბილისი
2015

სადისერტაციო ნაშრომი შესრულებულია ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის ჰუმანიტარულ მეცნიერებათა ფაკულტეტის უკრაინისტიკის ცენტრში

სამეცნიერო ხელმძღვანელი: **ოთარ ბაქანიძე**
ფილოლოგიის მეცნიერებათა დოქტორი,
პროფესორი

ოფიციალური რეცენზენტები: **ლუდმილა გრიციკი**
ფილოლოგიის მეცნიერებათა დოქტორი,
პროფესორი

ეკატერინე ნაგროზაშვილი
ფილოლოგიის დოქტორი,
ასოცირებული პროფესორი

დისერტაციის დაცვა შედგება 2015 წლის 31 მარტს, 16 საათზე ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის ჰუმანიტარულ მეცნიერებათა ფაკულტეტის სადისერტაციო კომისიის სხდომაზე.

მისამართი: 0179, თბილისი, ი. ჭავჭავაძის №1, ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის I კორპუსი, აუდიტორია 317.

დისერტაციის გაცნობა შეიძლება ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის სამეცნიერო ბიბლიოთეკაში.

სადისერტაციო საბჭოს სწავლული მდივანი
ფილოლოგიის დოქტორი,

ასოცირებული პროფესორი

ე. ბუალავა

ნაშრომის ზოგადი დახასიათება

წინამდებარე ნაშრომი ეძღვნება უკრაინული ლიტერატურის ისტორიაში უაღრესად მნიშვნელოვანი მოვლენის – „სამოციანელთა“ მოძრაობის დახასიათებას, სამოციანელი „პოეტების“ შემოქმედების ანალიზსა და მათი თვალთ დანახულსა და აღქმულ ქართულ სამყაროს.

„სამოციანელები“ – უკრაინული ლიტერატურის ისტორიაში გახლავთ ის თაობა, რომელზეც დღესაც აქტიურად მიმდინარეობს კვლევა-კამათი სამეცნიერო სივრცეში. რამდენადაც ახალია მასალა, მით უფრო რთულია მისი კლასიფიკაცია და ცალკეული დასკვნების გამოტანა. მიუხედავად ამისა, შევეცადეთ, დაგვეხასიათებინა „სამოციანელთა“ მოძრაობა და მისი ჩამოყალიბების წინაპირობები; აღგვენიშნა მისი მნიშვნელობა უკრაინის ისტორიაში; გაგვეანალიზებინა იმ მწერალთა შემოქმედება, რომლებიც ჩაუდგნენ სათავეში აღნიშნულ მოძრაობას; გამოგვეყო და დაგვედგინა ქართული თემატიკის არსებობის მიზეზები, მათი ასახვის თავისებურებები სხვადასხვა ავტორთან; ასევე გაგვესაზღვრა უკრაინელი სამოციანელების როლი ქართულ-უკრაინულ კულტურათა უწყვეტ დიალოგში.

ტერმინი „სამოციანელი“ – თავის თავში მოიაზრებდა არა მხოლოდ მწერლებსა და კრიტიკოსებს, არამედ – მხატვრებს, მუსიკოსებს, არქიტექტორებსა და ზოგადად ახალი იდეების მქონე ყველა ხელოვანს. თუმცა, მწერალთა როლი, როგორც ერის წინამძღოლთა, განსაკუთრებით აღსანიშნავია და ჩვენი კვლევის საგანსაც სწორედ მათი მნიშვნელობის განსაზღვრა და საქართველოსთან მათი კავშირის დადგენა წარმოადგენს.

სრულიად დამსახურებულად მიენიჭათ უკრაინელ სამოციანელ პოეტებს ეროვნული მოძრაობის ლიდერების, მუდამ სამშობლოს სადარაჯოზე მყოფი, თამამი და ღირსეული მამულიშვილების წოდება; მათი მსოფლმხედველობა ახალი ეპოქის შესაბამისად ჩამოყალიბდა. უკრაინელი სამოციანელები საბჭოთა მორალური კოდექსისათვის მიუღებელი ინდივიდუალიზმით, თავისუფლების თვითგამოხატვის თავისებურებებით, ჰუმანიზმით გაჯერებული იდეებითა და კულტურული გემოვნებისა და ცნობიერების კოსმოპოლიტურობით გამოირჩეოდნენ. დმიტრო პავლიჩკოს, ივან დრაჩის, ლინა კოსტენკოს, მიკოლა ვინგრანოვსკისა თუ სხვა, უკვე „სამოციანელებად“ წოდებულ პოეტთა და ხელოვანთა შემოქმედება ნამდვილად ალტერნატიული დისკურსი იყო როგორც სოცრეალიზმის კრიტიკიუმებით გამსჭვალულ, ასევე უკრაინული ტრადიციული ლიტერატურული დისკურსის ფონზე.

საკვლევი მასალა გახლავთ – ე.წ. „დათობის“ პერიოდში უკრაინულ ლიტერატურაში მიმდინარე ის რთული ძვრები, რომელმაც საბოლოოდ განსაზღვრა XX საუკუნის 60-იანი წლების ლიტერატურული პროცესის ძირითადი ტენდენციები. ასევე, უკრაინელი სამოციანელი პოეტების: დმიტრო პავლიჩკოს, ივან დრაჩის, ლინა კოსტენკოს ცხოვრება და შემოქმედება; ქართული თემატიკის ასახვის თავისებურებები დ. პავლიჩკოს, ი. დრაჩისა და ლ. კოსტენკოს პოეზიაში.

კვლევის აქტუალობა. XXI საუკუნის დასაწყისში მწვავედ დაისვა კულტურული მეხსიერების რეკონსტრუქციის, კულტურული და ნაციონალური იდენტობის საკითხი. XX საუკუნის 60-იანი წლები თანაბრად პრობლემური იყო, როგორც საქართველოს, ისე – უკრაინის ისტორიაში, როგორც თანაზიარი სახელმწიფოებისა, შესაბამისად, წარსულში გადანაცვლებული მემკვიდრეობის, საბჭოთა პერიოდის ლიტერატურის კვლევა მეტად აქტუალური ხდება.

სადისერტაციო ნაშრომის მიზანი და ამოცანაა, ასახოს, დაახასიათოს, ჩამოაყალიბოს ქართული თემატიკის არსებობის მიზეზები XX საუკუნის უკრაინულ ლიტერატურაში, მკითხველის წინაშე წარადგინოს ის „სამოციანელი“ მწერლები, რომელთა შემოქმედებაშიც პოვა ასახვა ქართულმა თემამ.

ნაშრომის მოსამზადებლად გამოყენებულია ისტორიული და სისტემური მეთოდი ანალიზისა და სინთეზის მეთოდის დახმარებით; ვეცადეთ აღგვედგინა წარსული მოვლენების ცალკეული შტრიხები და წარმოგვედგინა ზემოთ ხსენებული ეპოქის კომპოზიციური, დასრულებული სურათი.

ნაშრომის ძირითადი შედეგები. ნაშრომი შენაძენი იქნება როგორც უკრაინული, ისე ქართული ლიტერატურათმცოდნეობისათვის. შესაძლოა იგი გამოყენებულ იქნეს სალექციო და სასემინარო პროცესში უმაღლესი განათლების საფეხურზე.

კვლევის სიახლეს წარმოადგენს ის, რომ ქართულ ლიტერატურულ დისკურსში უკრაინულ „სამოციანელებზე“ არ ჩატარებულა ასეთი ტიპის კვლევა, შესაბამისად, ქართული სალიტერატურო კრიტიკისთვის უცნობია უკრაინელი „სამოციანელი“ პოეტების დამსახურება უკრაინული ლიტერატურის და არა მხოლოდ ლიტერატურის წინაშე, მათი ურთიერთობა საქართველოსთან და ქართული სოციალურ-პოლიტიკური, რელიგიური თუ კულტურული მოვლენები მათ შემოქმედებაში.

წინამდებარე ნაშრომი ქართულ უკრაინისტიკაში არსებული კვლევისა და გამოცდილების ლოგიკურ გაგრძელებას წარმოადგენს.

ნაშრომის უმეტესი ნაწილი შესრულებულია უკრაინის ქ. კიევის ტარას შევჩენკოს სახელობის ნაციონალურ უნივერსიტეტთან არსებული მ. მაქსიმოვიჩის სახელობის ბიბლიოთეკასა და ვ. ვერნადსკის სახელობის უკრაინის ნაციონალურ ბიბლიოთეკაში მოძიებული მასალების საფუძველზე.

ნაშრომის სტრუქტურა

ნაშრომი შედგება შესავალი ნაწილის, 4 თავის, დასკვნითი ნაწილისა და დამოწმებული ლიტერატურისაგან.

ნაშრომის ძირითადი შინაარსი

ნაშრომის **შესავალი** ნაწილი წარმოადგენს მოკლე მიმოხილვას უკრაინული ლიტერატურის განვითარების იმ ეტაპებისა, რომლებიც წინ უძღოდა „სამოციანელთა“ გამოჩენას უკრაინის ისტორიაში; გააზრებას იმ ისტორიული წინაპირობისა, რამაც განაპირობა ქართული თემის არსებობა XX საუკუნის II ნახევრის უკრაინულ ლიტერატურაში.

პირველი თავი „უკრაინელი „სამოციანელები“ შედგება 4 ქვეთავისაგან. მასში განხილულია „სამოციანელთა“ მოძრაობა, მისი ჩამოყალიბების წინაპირობები, განსაზღვრულია იმ პოეტების როლი, რომლებიც აღნიშნული მოძრაობის სულისჩამდგმელნი და მისი აქტიური წევრები იყვნენ.

პირველი ქვეთავი „სამოციანელთა“ მოძრაობის ჩამოყალიბების წინაპირობების შესწავლას ეთმობა. მასში დაწვრილებით განხილულია ის ფონი, რომლის შედეგადაც შეიქმნა და გაძლიერდა „სამოციანელთა“ პოზიციები. XX საუკუნის 60-იან წლებში უკრაინულ ლიტერატურაში ჩნდებიან „სამოციანელების“ სახელით ცნობილი მწერლები. მათი როლისა და მნიშვნელობის მიხედვით, ისინი შეგვიძლია ქართველ „თერგდალეულებს“ შევადაროთ, სწორედ მათ მოახდინეს გარდატეხა უკრაინულ ენასა და ლიტერატურაში (ენის ფილტრაცია, ახალი ტერმინოლოგია, ახალი შესიტყვებები)

ამ დროის უკრაინული ლიტერატურა საინტერესო პანორამას გვთავაზობს. 20-30-იანი წლების ურთულესი ხანის, ე.წ. „დაცხრილული აღორძინების“ პერიოდის გადალახვის შემდეგ დგება ე.წ. „დათბობის“ (оттепель) ხანა, რომელმაც მიმდინარე ლიტერატურულ პროცესს ახალი კალაპოტი გაუმზადა. მას მოჰყვა ჟანრების მრავალფეროვნება, ავტორთა შემოქმედების სრული რეკონსტრუქცია, გაჩნდა ნოვაციები, განსხვავებული ტენდენციები, ნოვაციები და ექსპერიმენტები, შესაბამისად, აღნიშნული

პროცესები ბუნებრივად ამბაფრებს ინტერესს საკვლევი ობიექტის მიმართ, მით უმეტეს თანამედროვე ეპოქაში, როდესაც საბჭოთა პერიოდის ლიტერატურული პროცესის შესწავლა ასეთი აქტუალურია.

XX საუკუნის სამოციან წლებში უკრაინული ლიტერატურა მნიშვნელოვან ფაზაში შედის. ეს პერიოდი პირველ ნახევარზე არანაკლებ დინამიკური და საინტერესო გახლავთ. წარმოდგენილად დიდი მასშტაბის რეპრესიების ტალღის გადავლამ და მეორე მსოფლიო ომის დასრულებამ ვითარება შედარებით შეცვალა. 1953 წელს „დიდი ბელადის“ გარდაცვალებამ, რასაც მოჰყვა სრუშჩოვის მმართველობის ე.წ. „დათბობის“ („оттепель“) პერიოდი, საბჭოთა ხელისუფლებასა ლიტერატურას საინტერესო არეალი გაუხსნა. ასეთი მასშტაბის ფსიქოლოგიური და მორალური წნეხის შემდეგ, თავისუფლების პატარა ნაპერწკალმაც კი დიდი კულტურული ძვრები გამოიწვია საბჭოეთის კულტურაში, მაგრამ „დასრულდა“ თუ მხოლოდ დროებით შეწყდა გარდასულ დღეთა ტკივილიანი ყოფა ეს საკითხავი იყო, თუმცა უკრაინელი ინტელიგენცია უკვე ზეიმობდა სიტყვის მომავალ თავისუფლებას.

ამ ფონზე უმნიშვნელოვანესია ბეჭდური მედიის როლი. 1961 წლის პრესა ყოველივე ამის აქტიური თანამონაწილეა: მაშინდელი „ლიტერატურა უკრაინა“, შემდგომში „ლიტერატურა გაზეთი“, რომელსაც ხელმძღვანელობდა ახალგაზრდა რედაქტორი, იმ დროისათვის უკვე ცნობილი პავლო ზაგრებელნი, აცხადებდა: „ვეძებთ ტალანტებს.“ სწორედ 1961 წელს ამავე გაზეთის ფურცლებზე თანმიმდევრობით იბეჭდებიან: მ. ვინგრანოვსკი, ვ. კოროტიჩი, ი. დრაჩი, ე. გუცალო, ვ. შევჩუკი; ურუნალებიდან: „დნიპრო“, „ვიტჩიზნა“, „ზმინა“, ისმის ვ. სიმონენკოს, ლ. კოსტენკოს, ვ. სტუსის. ბ. ოლიინიკის, ვ. კოროტიჩის ხმები.

მეორე ქვეთავში „ლიტერატურული პროცესი XX საუკუნის 60-იანი წლების უკრაინაში“ მიმოხილულია ის ლიტერატურული სკოლები და მათი წარმომადგენლები, რომელთა გარეშე შეუძლებელია სამოციანელთა შემოქმედებაზე საუბარი. შესწავლილია „კიევისა“ და „ნიუ-იორკის სკოლები“ ; „სამიზდატური“ გამოცემა“; ამავე ქვეთავში აღნიშნულია კრიტიკოსების ივან სვიტლიჩინისა და ივან ძიუბას როლი ხსენებული ლიტერატურული პროცესის განსაზღვრაში.

მესამე ქვეთავი – „სამოციანელი პოეტები“ მიზნად ისახავს ზოგადი სურათის შექმნას 60-იან წლებში მოღვაწე პოეტების შესახებ და პოეტთა შესაძლო კლასიფიკაციას. წარმოდგენილია მიკოლა ვინგრანოვსკის, ვასილ სიმონენკოს, ვიტალი კოროტიჩის, ვასილ სტუსის, ბორის ოლიინიკის შემოქმედების ძირითადი შტრიხები. ასევე მოკლედ ხაზგასმულია ის ძირითადი აქცენტები, რომლებიც მათ მიერ საქართველოსადმი მიძღვნილ ლექსებში იკვეთება.

მეოთხე ქვეთავი „ქართული თემის არსებობის საფუძველი „სამოციანელთა“ შემოქმედებაში“ კი წარმოადგენს იმ მიზეზთა და გარემოებათა განხილვას, რომელთა შედეგად ჩაისახა ქართული თემატიკა უკრაინულ სამოციანელ მწერალთა შემოქმედებაში. განხილულია 1964, 1969 წლის უკრაინული და ქართული ლიტერატურის დეკადები. ავტორთა ჩანაწერებიდან ცნობილი ხდება, რომ ისინი მანამდე არ ყოფილან საქართველოში და არ იცნობდნენ ქართულ სამყაროს.

სამოციანელი პოეტების უმრავლესობისათვის მეგობარი ქვეყნის, მოძმე საქართველოს თემატიკით დაინტერესება სწორედ დეკადების პერიოდს უკავშირდება.

სადისერტაციო ნაშრომის მომდევნო II, III და IV თავები შესულია სამი უკრაინელი პოეტის – დმიტრო პავლიჩკოს, ლინა კოსტენკოსა და ივან დრაჩის შემოქმედებას, მათი თვალთ დახახული ქართული სამყაროს კვლევას ეთმობა. ჩვენთვის საინტერესოა მათი არა მხოლოდ პოეზია, არამედ ეპისტოლური და პუბლიცისტური წერილებიც. როგორც ცნობილია, სამოციანელთა მოძრაობამ მრავალეტაპიანი ევოლუცია განიცადა: საწყისი, განვითარებადი და დასკვნითი (ანუ პერიოდი, როცა შეწყდა ე.წ. „დათბობა“ და ავტორებს შიდაემიგრაციაში მოუხდათ

მოღვაწეობა). შესაბამისად, ვიკვლევთ დმიტრო პავლიჩოს, როგორც პირველი „სამოციანელის“, ივან დრაჩის, როგორც „სამოციანელთა“ ახალგაზრდა ფრთის წარმომადგენლის დაბოლოს, ღინა კოსტენკოს (როგორც მწერლის, რომელსაც ყველაზე მეტად დაეხმება „აკრძალული პოეტის“ ხვედრი) შემოქმედებას. ვფიქრობთ ამ განსხვავებული ჩარჩოებიდან უფრო საინტერესო იქნება მათი შემოქმედებისა და ქართული სამყაროს აღქმის თავისებურებების გამოვლენა.

მეორე თავი „დმიტრო პავლიჩო და საქართველო“ დმიტრო პავლიჩოს ცხოვრებისა და შემოქმედების, ქართული თემის მისეული რეცეფციის შესწავლას ეთმობა. ნაჩვენებია უკრაინელი პოეტის ადგილი ქართულ-უკრაინულ კულტურულ დიალოგში.

მეორე თავის პირველი ქვეთავი **„დმიტრო პავლიჩოს როლი „სამოციანელთა“ მოღვაწეობაში** წარმოადგენს დმიტრო პავლიჩოს ბიოგრაფიულ ცნობებს, მისი შემოქმედების ძირითადი ხაზის გაანალიზებას, სირთულეებსა და წარმატებებს მის ცხოვრებაში.

1953 წელს გამოვიდა პოეტის პირველი კრებული „სიყვარული და სიძულვილი“, მომდევნო წელს იგი მიიღეს სსრკ მწერალთა კავშირში. დმიტრო პავლიჩოს პირველივე კრებულები „სიყვარული და სიძულვილი“ (1953), „ჩემი მიწა“ (1955), „სიჩქარე“ (1959), „ფსკერი“ (1960) სხვადასხვაგვარად არის შეფასებული ლიტერატურათმცოდნეთა მიერ, მაგრამ ავტორის სასახელოდ უნდა ითქვას, რომ ის ერთ-ერთი პირველი გაერკვა იმ პოლიტიკურ და ლიტერატურულ რთულ ტენდენციებში, რომლებიც სუფევდა უკრაინაში და ზოგადად, საბჭოთა სივრცეში სტალინის სიკვდილის შემდეგ.

საზღვარგარეთის ლიტერატურების გაცნობამ დიდი გავლენა მოახდინა დმიტრო პავლიჩოზე, მის მსოფლმხედველობაზე. დმიტრო პავლიჩო – სონეტის ცნობილი ოსტატია, თავისი მასწავლებლების ივან ფრანკოს და მაქსიმ რილსკის (მის ხსოვნას სონეტების მთელი ციკლი მიუძღვნა ავტორმა) ტრადიციების გამგრძელებელი. მნიშვნელოვანია, რომ მან უკრაინულ ენაზე თარგმნა შექსპირის სონეტების უმეტესობა.

1971-1978 წლებში დმიტრო პავლიჩო რედაქტორობს საზღვარგარეთული ლიტერატურის ჟურნალს „ვსესვიტ“.

„ვსესვიტი“ მეოცე საუკუნის უკრაინული კულტურის ისტორიაში განსაკუთრებით მნიშვნელოვანი მოვლენა იყო. ამ ჟურნალში დაბეჭდილმა მსოფლიო ლიტერატურის უმნიშვნელოვანესი ნაწარმოებების თარგმანებმა გაამდიდრა „რკინის ფარდაში“ მომწვედელი უკრაინელი მკითხველის ცნობიერება. 70-იან წლებში ე.წ. საბჭოთა ახალგაზრდა ინტელექტუალებში ყალიბდებოდა დასავლური კულტურული ტენდენციების გავლენები. თანამედროვე უკრაინული ლიტერატურათმცოდნეობა თუ კულტურის სფეროსა და მედიის წარმომადგენლები ერთხმად აღიარებენ, რომ ევროპეიზმის დიდი ნაკადის გაჩენა საბჭოთა უკრაინაში უკავშირდება სწორედ ამ ჟურნალსა და მისი ახალგაზრდა რედაქტორის – დმიტრო პავლიჩოს შემოქმედებით პოლიტიკას. XX საუკუნის 70-იან წლებში დმიტრო პავლიჩოს რედაქტორობით „ვსესვიტში“ დაიბეჭდა ერნესტ ჰემინგუეის, ალბერ კამიუს, ფრანც კაფკასა და სხვათა ნაწარმოებები.

მთავარი რედაქტორი, დმიტრო პავლიჩო, ცდილობდა სათანამშრომლოდ მიეზიდა ისეთი პროფესიონალი მთარგმნელები, როგორებიც იყვნენ: მიკოლა ბაჟანი, მიხაილო მოსკალენკო, ანატოლ პერეპადია, როსტისლავ დოცენკო, ანდრიი სოლომორა, იური ლისნიაკი, დმიტო ბილოუსი, ივან დრაჩი და სხვები. „ვსესვიტი“ იყო ის ჟურნალი, რომელიც მთარგმნელობით სფეროში ექსკლუზივების პირველობას ინარჩუნებდა. თამამად შეიძლება ითქვას, რომ სწორედ ამ ჟურნალის საშუალებით გაეცნო უკრაინა არამარტო ამერიკულ თუ დასავლეთევროპული ლიტერატურის შედეგებს, არამედ ლათინოამერიკული კულტურის კოლორიტსაც. ეს ყველაფერი კი, რა თქმა უნდა, დმიტრო პავლიჩოს დამსახურებაა. ამიტომაც გახდა იგი „სამოციანელთა“ მოძრაობის ერთ-ერთი ლიდერი.

მეორე თავის მეორე ქვეთავი „საქართველოს დემიტრო პავლიჩოსეული რეცეფცია“ ქართული სამყაროს დემიტრო პავლიჩოსეული რეცეფციის შესწავლას ეთმობა. მასში განხილულია ნაწარმოებები, რომლებიც უკრაინელმა ავტორმა საქართველოს მიუძღვნა. ეს ნაწარმოებებია: „საქართველოს საელჩოსთან რომში“, „ქართული სიმღერა“.

დემიტრო პავლიჩო საქართველოს, ქართული კულტურის ერთ-ერთი მეხოტბეა. იმის მიღმა, რასაც საბჭოთა მწერალს ავალდებულებდა ხალხთა ლიტერატურებისა და ერების (ხშირად ხელოვნურად) დაახლოების იდეოლოგია, დემიტრო პავლიჩოს შემოქმედებაში აშკარად იგრძნობა გულწრფელი შთაბეჭდილებები და მათი გავლენით ჩასახული იმაგოლოგიური ასპექტები.

საქართველო დ. პავლიჩოს ასე წარმოუდგენია: „ქვის სამყაროს ნისლში, უფსკრულებში აწ გარდასულ დღეთა/ჩანს გრანიტი თლილი ცვარ-ნამივით მოციმციმე წვეთად/ ვით სატაძრო გუნდში, დგახარ მთაზე, შენ სად იდგე, იცი, ჩემს წარმატებულ თვალებს ატკობ მზერით წარუვალ სივრცის.../“ ავტორი ქართული გეოგრაფიული ერთეულების ცოდნას ამჟღავნებს: „ვერცხლისფერად მბზინავ მტკვარს“, „კოლხეთის თავთავებსა“ და სხვა ტოპონიმებს ასხენებს.

გარდა პირდაპირი ონომასტიკური ერთეულებისა გვხვდება მინიშნებითიც: „მე კლდე-ქალაქს ვუსმენ, რომელია – სიზმარი თუ ცხადი!“. „სსრკ ხალხთა მეგობრობის“ ფარგლებში და იმის გათვალისწინებითაც, რომ ავტორი არაერთხელ ეწვია საქართველოს, პირადად გაეცნო იმ ადგილებს, რომლებზედაც წერს, დიდ გაკვირებას არ იწვევს ჩვენში მტკვრისა და არაგვის ხსენება, მაგრამ, უნდა აღინიშნოს, რომ ამით არ ამოიწურება მწერლის ქართული ცნობიერების მარაგი: კლდე-ქალაქი, რომელსაც მოჰყვება რუსთაველის ლანდი, ქმნის კლდეში ნაკვეთი ქალაქის, ვარძიის ასოციაციას.

ბუნებრივია, პავლიჩოს პოეზიის რეციფიენტი უკრაინელი მკითხველია, რომლის წინაშე საქართველოს სახით გადაიშალა მათი ცნობიერებისთვის უცხო ფენომენი. აღსანიშნავია ისიც, რომ პავლიჩოს პოეზიის მოყვარულების რიცხვი განუზომლად დიდია უკრაინაშიც და მის საზღვრებს გარეთაც; აღნიშნულის გათვალისწინებით, ასეთი ტიპის პოეზიის კულტუროლოგიური მნიშვნელობა, უდავოდ, დიდია.

ლექსის „საქართველოს საელჩოსთან რომში“ ავტოგრაფი უკრაინელ პოეტს პირადად უწუქებია ქართველი მეგობრებისთვის. ერთი შეხედვით მეგობრებთან გატარებული ჩვეულებრივი დღის შთაბეჭდილებით შექმნილი ლექსი იმ იდეის მატარებელია, რომ უკრაინა დამოუკიდებელი სახელმწიფოა და თავისუფლებისთვის ყოველთვის იბრძოლებს. ლექსის დასასრული თაობათა ოპტიმისტური ცვლის გამომხატველია: „იქ სუფევდა სტუდენტური აღმაფრენა/აოცებდა ყველას ჩემთა ცრემლთა დენა/მათ ეგონათ, რომის ბებერ ბორცვებს მარტო/უმრწემესთა სიხარულის ცრემლი ალტობს“ – აღნიშნავს დემიტრო პავლიჩო.

მესამე ქვეთავი „დემიტრო პავლიჩო ქართულ-უკრაინულ კულტურათა დიალოგში“ ეთმობა დემიტრო პავლიჩოს მოღვაწეობისა და მისი პოეტური მემკვიდრეობის ანალიზს ქართული-უკრაინულ კულტურათა დიალოგის ფარგლებში.

დემიტრო პავლიჩოს პოეზიას ქართველი საზოგადოება პირველად 1964 წელს გაეცნო პოეზიის კრებულებით, რომელშიც 7 ნაწარმოებია შესული. მოგვიანებით, 20 წლის შემდეგ, რაულ ჩილაჩავას ავტორობით გამოცემული კრებულში „ივერიული მიზიდულობა“ დაიბეჭდა დემიტრო პავლიჩოს „ქართული სიმღერა“ ავტორისეული თარგმანით, ხოლო 2001 წელს რაულ ჩილაჩავას საავტორო ორენოვანი კრებულის „აგვისტოს“ მეშვეობით, რომელშიც დემიტრო პავლიჩოს პოეზიის რ. ჩილაჩავასეული თარგმანებია შესული, „საქართველოს საელჩოსთან რომში“ და „ქართული სიმღერა.“

ამ ქვეთავში ასევე განხილულია ქართული პოეზიის დემიტრო პავლიჩოსეული თარგმანები. მას უთარგმნია ქართველი პოეტების – თამაზ ჭილაძის, ზაურ ბოლქვაძის, იზა ორჯონიკიძის პოეზია.

1970 წელს კიევში გამოიცა ახალგაზრდა პოეტთა პოეზიის კრებული სახელწოდებით „მხის მტევანი“, რომელშიც უკრაინელი ავტორების მიერ ნათარგმნი ქართველი ახალგაზრდა პოეტების შემოქმედება უკრაინულ ენაზე გახლავთ წარმოდგენილი. სწორედ მასშია მოთავსებული დმიტრო პავლიჩკოს შემდეგი თარგმანები: ი. ორჯონიკიძის „დიდება“, „წვიმის მოსვლამდე“, ზაურ ბოლქვაძის „ჩემო მიწავ“, „მოები“, „სვანეთი“, „ლადო გუდიაშვილს“, „თამაზ ჭილაძის „ენგური“, „იპოდრომი“. აღსანიშნავია, რომ უკრაინელი პოეტი ახერხებს დედნის ადეკვატური ტექსტის შექმნას.

მესამე თავი „**ლინა კოსტენკო და ქართული კულტურა**“ მოიცავს ლინა კოსტენკოს შემოქმედების კვლევას; აქვე განსაზღვრულია, თუ რამდენად ღირებულია მისი მოღვაწეობა უკრაინის ისტორიისა და ლიტერატურისათვის, რამ განაპირობა მის პოეზიაში ქართული თემატიკის არსებობა და როგორ მიიღო იგი ქართულმა საზოგადოებამ.

მესამე თავის პირველი ქვეთავი „**ლინა კოსტენკო – შიდაემიგრაციის მსხვერპლი**“ უკრაინელი პოეტის ბიოგრაფიული ცნობების მიმოხილვას ეთმობა.

მან ჯერ კიდევ სკოლის ასაკში დაიწყო სიარული ჟურნალ „დნიპროსთან“ არსებულ ლიტერატურულ სტუდიაში. 1946 წელს დაიბეჭდა ლინა კოსტენკოს პირველი ლექსები. მომავალმა პოეტმა ჩააბარა კიევის პედაგოგიურ ინსტიტუტში, მაგრამ მალევე მიატოვა იქ სწავლა და სასწავლებლად მაქსიმ გორკის სახელობის მოსკოვის ლიტერატურის ინსტიტუტში გაემგზავრა. აღსანიშნავია, რომ ჟურნალ „დნიპროს“ რედაქტორობდა იმ დროისათვის სახელმოსვეჭილი პოეტი და შემდგომში „სამოციანელების“ იდეურ-ესთეტიკური შეხედულების გულშემატკივარი – ანდრიი მალიშკო.

ლინა კოსტენკოს სადიპლომო ნაშრომი გახდა სამოქალაქო პოეტური კრებული „მიწის სხივები“. 1957 წელს ცალკე კრებულად გამოიცა „მიწის სხივები“, ხოლო 1958 წელს – ახალი კრებული „იალქანი“. ორივე კრებული იმით გამოირჩევა, რომ არცერთი მათგანი „არ ჩაჯდა“ მოსკოვის მიერ დაწესებული პრივილეგირებული სტანდარტების ფარგლებში – ლექსებს არ ჰქონდა ე.წ. „პარავოზები“ ლენინისა და პარტიის შესახებ, არ იყო წითელი კალენდრის მიერ დაწესებული გამოცხადების თემატიკაზე შექმნილი და ა. შ. ერთი სიტყვით, მისი პოეზიის პირველივე კრებულებიდან გამოიკვეთა ავტორის მკაფიოდ გამოხატული, ნაციონალური და ზოგადსაკაცობრიო ღირებულებები, რომლებიც თვით ე.წ. „დათბობის“ პერიოდის ესთეტიკური ღირებულებების ჩარჩოებიდან შორს იდგა. იმპერიული კულტურისა და ხელოვნების წიაღში წარმოიშვა პერიფერიის წარმომადგენლის ლიტერატურული ნაწარმოებები, რომლებიც საერთო ლიტერატურულ კანონს არ ემორჩილებოდა, აღნიშნულმა განაპირობა არსებული ტოტალიტარული ხელისუფლების პოზიცია თამამი პოეტური განაცხადით დაწყებული „ადამიანთა სულის ინჟინერის“ მომავლის მიმართ.

მისი მომდევნო კრებული „**მზიური ინტეგრალები**“ (1963) კატეგორიულად აღარ ჯდებოდა ცენზურის კრიტერიუმებში. რის გამოც დაიწყო მისი ნაწარმოებების აკრძალვა და შევიწროება. ასეთივე ბედი ხვდა წილად კრებულს „თავადი მთა“, რომელიც მზადდებოდა მრავალწლიანი ფიქრისა და მუშაობის შედეგად. ორივე კრებული იდეოლოგიისათვის კატეგორიულად მიუღებელი ლიტერატურული მოვლენა იყო. უნდა აღინიშნოს, რომ 1961 წლიდან 1977 წლამდე ლინა კოსტენკოს ნაწარმოებები აღარ იბეჭდებოდა და როგორც ეს 60-იანი წლების საბჭოთა კავშირის პროგრესულ ლიტერატურულ წრეებში ხდებოდა, მისი ნაწარმოებებიც ახლადდამკვიდრებული ე.წ. „სამიზნატი“ მეთოდებით ვრცელდებოდა უკრაინულ მკითხველთა შორის. 1977 წელს გამოცემული კრებულის „**მარადიული მდინარის ნაპირებზე**“ წარდგენა მკითხველის წინაშე, ლინა კოსტენკოს ერთგვარი ხელახალი დებიუტი იყო ლიტერატურულ სარბიელზე, რადგან მისი ბეჭდვა სახელმწიფო გამომცემლობების მიერ დაბლოკილი

იყო, „სამიზდატი“ კი, გარკვეული მიზეზის გამო, ყველასთვის ხელმისაწვდომი ვერ იქნებოდა.

როგორც უკრაინელი ლიტერატურათმცოდნე, კრიტიკოსი მიხაილო ნაენკო წერს: „სამოციანელთა“ შემოქმედება პირველ ყოვლისა, ლიტერატურის ისტორიის შესწავლის საგანს წარმოადგენს, რადგან მათი ნაწარმოებების უმეტესობა ჯერ კიდევ არ გამოცემულა ავტორთა კრებულების სახით და მათზე მხოლოდ ზოგადი შეფასების წარმოდგენა შეგვიძლია“. ლინა კოსტენკოს პოეზია წლების მანძილზე იყო აკრძალულად გამოცხადებული და ვინ იცის, რამდენი ნაწარმოები დაკარგა უახლესმა უკრაინულმა ლიტერატურამ, თუმცა ავტორის მეტროლი ხასიათის წყალობით, მაინც გამოვიდა ლიტერატურულ სარბიელზე ის საკითხები, რომლებიც აწუხებდა და ზოგადსაკაცობრიო მნიშვნელობის მქონედ მიიჩნდა ახალგაზრდა ნიჭიერ პოეტს.

1979 წელს დაიბეჭდა ლინა კოსტენკოს ყველაზე ცნობილი ნაწარმოები, ლექსად დაწერილი რომანი „მარუსია ჩურაი“, ხოლო 1980 წელს კრებული „განუმეორებლობა“. ორივე წიგნის გამო პოეტესამ მიიღო ტ. შევჩენკოს სახელობის სახელმწიფო პრემია. წიგნისათვის „ინკუსტაციები“, რომელიც გამოიცა იტალურ ენაზე, ლინა კოსტენკოს 1994 წელს მიენიჭა ფრანკესკო პეტრარკას პრემია, რომელსაც ვენეციის გამომცემელთა კონსორციუმში განსაზღვრავს თანამედროვეობის გამოჩენილი მწერლებისათვის. 1999 წელს ლინა კოსტენკოს ავტორობით გამოიცა ისტორიული რომანი ლექსად „ბერესტეკო“, 2000 წელს კი იგი გახდა ოლენა ტელიგას სახელობის საერთაშორისო ლიტერატურულ-სახელოვნებო პრემიის პირველი ლაურეატი.

ლინა კოსტენკოს (ისევე, როგორც დმიტრო პავლიჩკოსა და ივან დრანს) თავისი პოპულარულობისა და აქტიური მოღვაწეობის გამო თავისუფლად შეიძლება თანამედროვე მწერალი ვუწოდოთ, მისი პირველი ნაბიჯები კი წინ უსწრებს 60-იან წლებს, მაგრამ იქიდან გამომდინარე, რომ ლინა კოსტენკო გახდა „სამოციანელთა“ მოძრაობის ერთ-ერთი ლიდერი, მისი პოეზია არ მოქცეულა სოცრეალიზმის გავლენის ქვეშ, განსხვავებით სხვა სამოციანელ პოეტთაგან, რომლებიც ნაკლებად განიცდიდნენ გავლენას (თუმცა მათი ტექტები მთლად თავისუფალიც არ იყო ამ იდეოლოგიისაგან), უკრაინელი პოეტის წოდებად მაინც „სამოციანელი“ უნდა მივიჩნიოთ და უკრაინულ სალიტერატურო კრიტიკაშიც სწორედ ეს არის მისი ეპითეტი.

მესამე თავის მეორე ქვეთაი **„ქართული თემის გაელვება ლინა კოსტენკოს შემოქმედებაში“** ეძღვნება საქართველოს რეცეფციას უკრაინელი პოეტესას შემოქმედებაში. საყურადღებოა, როდესაც ქართულ თემას ვხვდებით უცხოელი მწერლის შემოქმედებაში, მაგრამ კიდევ უფრო მნიშვნელოვანია, თუ რა შესძინა მან აღნიშნული მწერლის მშობლიურ ლიტერატურას. ჩვენი კვლევის საგანია ის პოეტური ნაწარმოებები, რომელთა სიუჟეტში ქართული თემატიკის არსებობამ – აღუზიის, სესხებისა თუ მიბადვის ფორმებით, გაამდიდრა, გაამრავალფეროვნა ახალი თუ უახლესი უკრაინული ლიტერატურული მემკვიდრეობა.

იმ პოეტურ ღირსებებს, რითაც ჩვენთვის საინტერესოა ლინა კოსტენკოს პოეზია, ემატება კიდევ ერთი და ძალიან მნიშვნელოვანი – უკრაინელი პოეტესას შემოქმედებაში **ქართული ჰეტეროსახე.**

„გოგონავ, სახით თინათინის სადარო მართლა...“ გახლავთ ლინა კოსტენკოს პოეტური ქმნილება, რომლითაც მუდგანდება, რომ მწერალი კარგად იცნობს ქართულ ლექსდარულ ნაწარმოებს „ვეფხისტყაოსანს“, მის სიუჟეტს, მის მთავარ გმირებს; ნაწარმოების ქარგას, აგებულებას.

ქართველი მოჭადრაკე ლექსში შედარებულია თინათინთან. თინათინი ხომ ჭკუა-გონებით გამორჩეული პერსონაჟია, გასაკვირი არ არის მასთან მსგავსება. სამ მხედარში კი ავთანდილი, ტარიელი და ფრიდონი უნდა ვიგულისხმოთ. „ხარ საქართველო და სამეფო სამოსი გშენის“ – ამ სტრიქონში პოეტის დიდი პატივისცემა

მულაგნდება საქართველოს მიმართ, მისი დამოკიდებულება, გამარჯვებული, დიდი ქვეყნის მიმართ აღტაცებით აღსავსე ადამიანის დამოკიდებულებაა.

საიდან უნდა სცოდნოდა ლინა კოსტენკოს „ვეფხისტყაოსნის“ შინაარსი? გაგრძელებულია მოსაზრება (და საკმაოდ სამართლიანადაც), რომ „ვეფხისტყაოსნის“ თარგმანებს შორის ნაწარმოების უკრაინული თარგმანი საუკეთესოა. 1937 წლის დეკემბერში კიევში მოეწყო რუსთაველის იუბილე. ამ პერიოდისთვის მიკოლა ბაჟანს უკვე ნათარგმნი ჰქონდა „ვეფხისტყაოსანი“ და უკრაინაში მეტისმეტად პოპულარული იყო. გადაჭარბებული არ იქნება, თუ ვიტყვით, რომ ლინა კოსტენკო გასცნობია ამ ნაწარმოებს და დიდი გავლენაც მოუხდენია მასზე.

მესამე თავის მესამე ქვეთავი „**ლინა კოსტენკო ქართულ-უკრაინულ კულტურათა დიალოგში**“ გახლავთ დასტური ქართულ-უკრაინული უწყვეტი ურთიერთობებისა. ლინა კოსტენკოს ლექსები პირველად ქართულ ენაზე ითარგმნა და დაიბეჭდა 1989 წელს, თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტთან არსებული კლუბი „უკრაინას“ მიერ მომზადებულ კრებულში „გამარჯობა, უკრაინავ!“ კრებულში წარმოდგენილია ნია აბესაძის მიერ შესრულებული უკრაინელი საბჭოთა პოეტების ლექსების თარგმანები. შემდეგ, 2001 წელს ჩნდება მართალია კიევში გამოცემული, მაგრამ საქართველოში ფართოდ გაგრძელებული ორენოვანი (უკრაინულ-ქართული) კრებული „ავგისტო/Серпень“, რომელშიც თავმოყრილია ყველაზე ცნობილი 55 უკრაინელი პოეტების ლექსები და მათ შორისაა ლინა კოსტენკოს პოეზიის თარგმანები, განსაკუთრებით აღნიშვნის ღირსია ის ფაქტი, რომ ორივე მთარგმნელი ფლობს უკრაინულ ენას თავისუფლად და თარგმანები შესრულებულია პირდაპირ დედნიდან და არა შუამავალი ენის დახმარებით.

2009 წელს ჟურნალ „გრაალში“ ჩნდება ლინა კოსტენკოს ლექსების მაცვალა გონაშვილისეული ქართული თარგმანები, ხოლო ინტერნეტ-სივრცეში ვრცელდება მისი პოეზიის სხვადასხვა ქართველი ავტორის მიერ შესრულებული თარგმანები.

ცალკე განხილვის საგანია ქართველ ავტორთა მიერ სათარგმნელად არჩეული პოეზიის თემატიკა.

კრებულში „გამარჯობა, უკრაინავ!“ შესულია ლინა კოსტენკოს ოთხი ლექსი: „ქარი უკრავდა ჩელოზე სადად“, „დღეებს უბრალოს და სევდით მოსილს“, „ფიჭვის ხე სიმებს ათრთოლებს ხემით“ და „იმა სუმაკი“. ამ უკანასკნელის გარდა (რომელიც მიძღვნილი ხასიათის ლექსია და მსოფლიოში ცნობილი სოპრანოს, იმა სუმაკის ღვთივმომადლებულ ნიჭს ეძღვნება), სამივე ლექსი ღირიკული განწყობის გამომხატველია და კრებულის წინასიტყვაობას რომ დავესესხოთ „ავტორის შემოქმედებისთვის დამახასიათებელი ძირითადი მოტივის“ მატარებელია.

თორმეტწლიანი მონაკვეთის შემდეგ ცნობილმა მთარგმნელმა რაულ ჩილაჩავამ თავის ორენოვან ანთოლოგიაში მოათავსა ლინა კოსტენკოს სხვადასხვა თემატიკაზე შექმნილი ცხრა ლექსი. სწორედ ამ კრებულში პოვა ადგილი ქართულ თემატიკაზე შექმნილმა უსათაურო ლექსმა „გოგონავ, სახით თინათინის სადარო მართლა...“. რაულ ჩილაჩავამ ხელახლა თარგმნა ერთ-ერთი უსათაურო ლექსი, რომელიც შევიდა კრებულში „გამარჯობა, უკრაინავ!“ ახლებური ინტერპრეტაციით მან საკმაოდ საინტერესო ვარიანტი შექმნა – „ჩელოს სიმებად ქარები ჟღერდნენ.“

მაცვალა გონაშვილმა თავის საავტორო ჟურნალ „გრაალში“ შემოგვთავაზა ლინა კოსტენკოს არა რომანტიკული ხასიათის, არამედ მებრძოლი სულისკვეთების მქონე ლექსები, რომლებიც ლინა კოსტენკოს სავიზიტო ბარათს წარმოადგენს. ესენია: უსათაურო ლექსები – „ჩვენ წარღვნის მერე მოვედით ქვეყნად“, „ტყვიისფერი ქარი ჩემი სახლის სარკმელს ამინანქრებს“, კაცი ჰქვია, მიწას, მხოლოდ“, „ჩვენ შევსრიალდით დამის წყვილადში“ და ლექსი „მუზა“.

ეს არის ორი კულტურის დიალოგის მრავალსაუკუნოვანი ისტორიის გაგრძელება, მისი ერთგვარი უწყვეტი გამოვლინება.

ქართულ ლიტერატურულ სამყაროში ღინა კოსტენკოს სახელის პოზიტიურად არსებობა და, მეორე მხრივ, ღინა კოსტენკოს პოეზიაში ქართული სახისა და სიუჟეტის არსებობა, ქართულ-უკრაინული მრავალსაუკუნოვანი კულტურული დიალოგის გაგრძელების ტიპურ ნიმუშად შეიძლება მივიჩნიოთ.

მეოთხე თავი „ივან დრახის ქართული სამყარო“ ეთმობა ივან დრახის ცხოვრების აღწერას, მის გზას სამხედრო სამსახურიდან ტარას შევჩენკოს სახელობის კიევის ნაციონალურ უნივერსიტეტამდე და უზენაესი რადის დეპუტატობამდე. ივან დრახი დღესაც აქტიურად მოღვაწე პოლიტიკური ფიგურაა.

მეოთხე თავის პირველი ქვეთავია „ივან დრახის როლი სამოციანელთა მოღვაწეობაში“.

ღმიტრო პავლიჩკოსა და ღინა კოსტენკოს პროგრესული მსოფლმხედველობის ღირსეული გამზიარებელი და გამგრძელებელი აღმოჩნდა ახალგაზრდა უკრაინელი პოეტი, შემდგომში მთარგმნელი და კინო-სცენარისტი – ივან დრახი. მან მნიშვნელოვნად განაახლა ნოველის ჟანრი, შემატა მას სატირა, ჰეროიკულ-ფანტასტიკური ელემენტები. დრახმა უნივერსალური გახადა ისეთი თემები, რომლებიც მანამდე მხოლოდ საზოგადოების გარკვეულ, ვიწრო წრეში იყო განხილვის საგანი, ხოლო უკრაინულ პოეზიაში მეცნიერების, ტექნიკური დისციპლინის მეტაფორული ხორცშესხმა სწორედ მის სახელს უკავშირდება.“

ივან დრახმა, გარდა იმისა, რომ ახალი იდეებით შეუერთდა „სამოციანელთა“ მოძრაობას, თავის შემოქმედებაში შექმნა ისეთი თვითმყოფადი ციკლი, როგორსაც მთელ უკრაინულ ლიტერატურაში ანალოგი არ მოეძებნება. ავტორის განმარტებით, მისი პოემა – ფეერიული ტრაგედია „დანაგაყრილი მზე“ მკითხველთა შორის ხელიდან ხელში გადადიოდა და მას უჩვეულო რეზონანსი მოჰყვა 60-იანი წლების უკრაინულ ლიტერატურაში. ივან დრახის პირველი პოეტური კრებული „მზესუმზირა“ (1962) „ხმაურიანად“ გამოიცა, მაგრამ ი. დრახმა მალე „გაუცრუა“ იმედები ხელისუფლებას და მანაც გაიზიარა თანამეინახეთა ბედი. შედეგად, „სამიზდატების“ ამარა დარჩა.

უკრაინელი „სამოციანელი“ პოეტი ივან დრახი ცნობილი მთარგმნელი, კინოდრამატურგი და პოლიტიკური მოღვაწეა.

ივან დრახი დაიბადა 1936 წლის 17 ოქტომბერს კიევის ოლქის სოფ. ტელიჟინციში. საშუალო სკოლა დაამთავრა ქ. ტეტიივში, მუშაობდა მასწავლებლად. 1857-1862 წლებში სწავლობდა კიევის ნაციონალური უნივერსიტეტის ფილოლოგიის ფაკულტეტზე, მუშაობდა მწერალთა გაზეთის „ლიტერატურნა უკრაინა“ რედაქტორად. როგორც პოეტი, ივან დრახი არაორდინარული სტილის მოღვაწეა. უკრაინელ „სამოციანელთაგან“ კოლორიტული ფიგურაა და ბალადური სტილით გამოირჩევა. მაგრამ მხოლოდ ეს არ არის ივან დრახის ძირითადი მახასიათებელი, ივან დრახი ერთ-ერთი მათგანია, ვინც სამოციანელთაგან უკრაინული ენის განვითარებაში შეიტანა წვლილი. მისი შემოქმედება – მარადიული ძიებაა, მუდმივი ნოვაციია. მისივე სიტყვებით რომ ვთქვათ: „ხელოვანს არ აქვს ნორმათა კოდექსი, ის თავად არის ნორმა, ის თვითონ ქმნის სტილს.“

უკრაინელი ლიტერატურათმცოდნეები დრახის შემოქმედების სამ ეტაპად დაყოფაზე თანხმდებიან, რაც უდავოდ გასათვალისწინებელია. ადრეული პერიოდი (1961-1972) ხასიათდება ახალი სახეების დაუღალავი ძიებით და ფორმათა ექსპერიმენტებით. ამ დროს იქმნება პოემა – ფეერია „დანაგაყრილი მზე“ (1961), კრებულები: „მზესუმზირა“ (1962), „გულის პროტუბერანცები“ (1965), „წყაროსაკენ“ (1972); 2) მხატვრული სახეებისა და ჟანრების მრავალფეროვნებით გამორჩეული შემოქმედებითი თვითრეალიზაციის პერიოდი (1973-1986), განსხვავებული ესთეტიკური ხედვებით, ამ დროისათვის ყალიბდება მისი ნეომოდერნისტული სტილი. ამ პერიოდში გამოდის კრებულები „ფესვი და ვარჯჯები“ (1974), „კიევის ცა“ (1976, „მზიური ფენიქსი“ (1978), „მზე და სიტყვა“ (1979), „ამერიკული“ (1980), „ხმალი და თავსაფარი“ (1981), „ტელიჟინცელები“ (1985); 3)

შეუდრეკელი ბრძოლის პერიოდი (1986 წლიდან დღემდე) გამოხატული კრებულებით „მზის საყდარი“ (1988), (1995), „სიზიფეს ღამე“, „ფრთები“ (2001), „საწინააღმდეგო სტროფები“ (2005), „ პოეტური თარგმანები და სტატიები“ (2008), დრამა-კოლაჟი ტ. შეფენკოს შესახებ - „მთა“ (1997), „პოემები“ (2006).

აღნიშნული პერიოდიზაციის მიხედვით, როგორც ვხედავთ, 60-იან წლებში ხდება დრამის მსოფლმხედველობის ჩამოყალიბება, შემდგომში იგი მხოლოდ ლოგიკურ ევოლუციას განიცდის. მისი კრებულები გამოიცემა ინტერვალებით 1961-1962-1965-1972. პირველი ორი კრებულის გამოსვლა წარმატებული აღმოჩნდა პოეტისთვის, მაგრამ მან განსაზღვრა მომდევნო კრებულების გამოსვლამდე ის ავბედითი ინტერვალი, რომელიც დმიტრო პავლიჩკომ, ლინა კოსტენკომ და სხვათა კრებულებმაც გაიზიარეს. შვიდწლიანი დუმილით „აღინიშნა“ ი. დრამის პროგრესული აზროვნება და წადილი საბჭოთა იდეოლოგიის, პიროვნების კულტის მსხვერველსა... 1965-1972 წლებში მისი და მისი თანამოაზრეებისთვის „დათბობის“ ხანა შეწყდა და დაიწყო შიდაემიგრაციაში ყოფნის მძიმე პერიოდი.

მეოთხე თავის მეორე ქვეთავში „ივან დრამი და ქართული სამყარო“ განხილულია ივან დრამის ლექსები „ივერიული მიზიდულობა“, „საქართველოს სადიდებელი“, „ლანჩხუთში“, „წერილი ტიცთან ტაბიძეს“, „ნიკო ფიროსმანი გავლით კიევში.“

„კვლავ საქართველოვ, შენ მოგენდობი/ და შენც მოენდე კიევს“ - ი. დრამის ეს სიტყვები, მაშინდელი „ხალხთა მეგობრობის“ პოლიტიკის კლასიკური ნიმუშია, მაგრამ აქვე უნდა ვახსენოთ დრამის შემდგომი ურთიერთობაც საქართველოსთან. ეს არ უნდა ჩავუთვალოთ ვალის მოხდის მიზნით დაწერილ ლექსად, რამეთუ ივან დრამის ურთიერთობა საქართველოსთან, ქართველ მწერლებთან დღესაც გრძელდება. ეს არ არის ერთადერთი ლექსი, რომელიც მას დაუწერია ქართული შთაბეჭდილებებით. 2011 წელს ივან დრამმა 75 წლის იუბილე სწორედ საქართველოში გადაიხადა. „ქართველად დავრჩი“, - განაცხადა მან ერთ-ერთ ინტერვიუში და არ შეიძლება დრამის ლექსები ხელოვნურ, ყალბ დამოკიდებულებაში ჩავეთვალოთ უკრაინულ შემოქმედს. სიტყვები „შენ, საქართველოვ, მოდიხარ ჩემთან/ რომ მომირჩინო ფრთები“ (ი. დრამი „საქართველოს სადიდებელი“) მომწმობს იმაზე, რომ ქართული სამყარო უკრაინელი პოეტის ერთგვარი სულიერი და ესთეტიკური ნავსაყუდელია, ხოლო ლექსის კულმინაციურ მომენტში პოეტი დედასაც კი უწოდებს ჩვენს ქვეყანას: „რა ცოტა გითხარ, ძვირფასო დედავ, მაგრამ რაც გითხარ, გწამდეს!“ დასასრულს ავტორი დასძენს: „ჩემი წყურვილი შენა ხარ მარად, ჩემი ნამუსიც შენ ხარ!“

ივან დრამი ყველაზე მეტად იყო დაკავშირებული საქართველოსთან. მას ჰქონდა პირადი კონტაქტები მწერლებთან, არაერთგზის სწვევია საქართველოს და საკმაოდ კარგად გაიცნო კიდევ ეს ქვეყანა. ამიტომაც აუღერდა მის ლექსებში საქართველო სრული სიდიადით, ის იცნობდა არამარტო ქართველი ადამიანის ხასიათს, არამედ იცნობდა ბუნებას, ხშირად სტუმრობდა საქართველოს სხვადასხვა კუთხეს, ეცნობოდა კულტურულ მემკვიდრეობას და თარგმნიდა ქართულ ნაწარმოებებს, სწორედ ამას ვგულისხმობთ, როცა ვსაუბრობთ დრამის თვალთ დანახულ ქართულ სამყაროზე.

კრებულში „ფესვი და ვარჯები“, რომელიც გამოცემულია 1974წელს, ხოლო 1978 წელს ავტორს უსახსოვრებია თბილისს სახელმწიფო უნივერსიტეტის ხალხთა ლიტერატურათა, ლიტერატურულ ურთიერთობათა კათედრისათვის, შესულია ლექსები: „ივერიული მიზიდულობა“, „ლანჩხუთში“, „წერილი ტიცთან ტაბიძეს“.

მეოთხე თავის მესამე ქვეთავი ეთმობა ივან დრამის ადგილს ქართულ-უკრაინულ კულტურათა დიალოგში.

ივან დრამს უთარგმნია ქართველი პოეტების ლექსები და მისი კრებულების გადაფურცლვისას საამაყო უკრაინული ასოებით გაფერადებული გალაკტიონის, ოთარ ჭილაძის, ირაკლი აბაშიძის, კარლო კალაძის, რაულ ჩილაჩავას პოეზია.

ივან დრახის კრებულში „კიევის ცა“, რომელიც 1976 წელს გამოიცა, შესულია ლექსი „პოეზია უპირველეს ყოვლისა“, რომელსაც ფრჩხილებში მითითებული აქვს გალაკტიონ ტაბიძის მიხედვით. ლექსი წარმოადგენს გალაკტიონის უკვდავი პოეტური ნაწარმოების „პოეზია უპირველეს ყოვლისა“ პირდაპირ თარგმანს, თუმცა ეპიგრაფში მითითებულია „გალაკტიონ ტაბიძის მიხედვით.“

ქართულ ენაზე შესრულებული ივან დრახის პოეზია პირველად ქართველმა მკითხველმა 1984 წელს „ივერიული მიზიდულობის“ წყალობით გაიცნო, შემდეგ 1989 წელს, ორენოვანი კრებულით „გამარჯობა უკრაინა“, რომელშიც შესულია ლექსები: „ილევა ღამე“, „ვარსკვლავიანი ინტერმეცო“, „პოემიდან „ქალის ხმისათვის“, „წერილი ტიციან ტაბიძეს.“ თარგმანები შესრულებულია ქართველი პოეტი-მთარგმნელის, ქართულ-უკრაინულ ლიტერატურული ურთიერთობებში განსაკუთრებული წვლილის მქონე მთარგმნელისა და პოეტის, ნია აბესაძის მიერ.

შემდეგ კი უკვე კარგად ნაცნობი „ავვისტო“, რომელშიც რაულ ჩილაჩავამ თავი მოუყარა ი. დრახის იმ ნაწარმოებებს, რომლებიც მას საქართველოზე დაუწერია.

ამავე ქვეთავში შესულია ივან დრახის პირადი წერილებიც, რომლებიც მან საქართველოზე დაწერა. „თბილისში კოტე მესხის სტადიონზე“, „წერილი თბილისიდან“ – ქართული სურათების გალერეას წარმოადგენს. მათში ნახსენებია ივან დრახის მეგობარი ქართველი პოეტები, ის ადგილები, სადაც მათი შესხვედრები იმართებოდა, ის ემოციები, რომლებიც ერთმანეთის ნახვით იყო გამოწვეული.

ქართველ პოეტთა მეგობარი, მთარგმნელი, გულშემატკივარი და მოტრფიალე ივან დრახი დღესაც უკრაინაში აქტიურ საზოგადოებრივ-პოლიტიკურ მოღვაწეობას ეწევა. მან ნამდვილად თქვა თავისი სიტყვა უკრაინულ პოეზიაში და იგი მკვლევართა ინტერესის საგანს შემთხვევით არ წარმოადგენს. ქართული თემატიკა კი ამდიდრებს და ღირსებას მატებს ცნობილი შემოქმედის ლიტერატურულ ნაღვაწს.

ნაშრომის **დასკვნით ნაწილში** წარმოდგენილია დასახული მიზნებისა და არსებული პრობლემების გადაჭრის გზები ისტორიული და სისტემური მეთოდის საფუძველზე. შეჯამებულია ის ისტორიული მიზეზები, რომლებმაც განაპირობა ქართული თემის არსებობა უკრაინულ სამოციანელთა ნაწარმოებებში, განსაზღვრულია მათი ღირებულება, დადგენილია მათი მნიშვნელობა როგორც ქართული, ისე უკრაინული ლიტერატურისათვის.

უკრაინელი „სამოციანელების“ დაინტერესების მიზეზი ქართული თემატიკით არ ჰგავდა იმ მიზეზებს, რომლებმაც XX საუკუნის 40-50-იან წლებში უკრაინულ მწერალთა შემოქმედებაში ქართული თემის სიხშირე განაპირობა, უფრო კონკრეტულად კი, მაშინ „სამამულო ომის“ თემატიკა აერთიანებდა საბჭოთა სივრცეში შემავალ ქვეყნებს, მათ წარმომადგენლებს ლიტერატურაში. „სამამულო ომის“ თემატიკით საქართველო და უკრაინა თანაბარ პირობებში მყოფი, მსგავსი ისტორიული ბედის მქონე ქვეყნებს წარმოადგენდა და ქართველი და უკრაინელი მწერლები ერთმანეთით, ერთურთის შემოქმედებით, სოციალური მდგომარეობით ბუნებრივად დაინტერესდნენ.

XX საუკუნის 60-იანი წლების ქართული და უკრაინული ლიტერატურული სივრცე შეიძლება ასიმბლაციურ მოდელს წარმოადგენდა (ეროვნული გმირის ძიების/შეხსენების საკითხი; ნაციონალური იდენტობის საკითხი), მაგრამ 40-იანი წლებისაგან მკაფიოდ განსახვავებული სურათის მოწმენი ვართ. თუმცა, როგორც უკვე აღვნიშნეთ, მდგომარეობა ანალოგიური იყო ორივე ქვეყანაში. ზემოაღნიშნულ შემთხვევაში საქართველოსა და უკრაინას, როგორც საბჭოთა სახელმწიფოებს აერთიანებდა – უკეთესი მომავლისთვის ზრუნვა, როგორც ერთი მთლიანობის (საქართველო,უკრაინა) გადასარჩენად. 60-იან წლებში კი საკითხი უფრო მწვავედ დადგა, რამაც ეს ორი ქვეყანა ერთმანეთს კიდევ უფრო დაახლოვა.

სადისერტაციო ნაშრომის დასკვნაში ნათქვამია, რომ „სამოციანელები“ აგრძელებენ წინამორბედთა მეგობრობისა და სიყვარულის ტრადიციას და

ამავდროულად საფუძველს უყრიან მომავალი თაობებს შორის ინტერნაციონალურ შემოქმედებითსა თუ პირად ურთიერთობებს.

სადისერტაციო ნაშრომის ძირითადი შინაარსი ასახულია პუბლიკაციებში.

1. ნაშრომის სახელწოდება – „უკრაინელი „სამოციანელი“ პოეტი ლინა კოსტენკო ქართულ-უკრაინულ კულტურათა დიალოგში.“

გამოქვეყნებულია: ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის უკრაინისტიკის ინსტიტუტის საერთაშორისო სამეცნიერო შრომებში. თბილისი 2014. ტ. XIV. გვ. 78-89

2. ნაშრომის სახელწოდება – „უკრაინელი „სამოციანელები“ და საქართველო.“

გამოქვეყნებულია: ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის უკრაინისტიკის ინსტიტუტის საერთაშორისო სამეცნიერო შრომებში. თბილისი 2014. ტ. XIV. გვ. 90-97

3. ნაშრომის სახელწოდება – “The Sixties “ in Ukrainian Literature.”/ „სამოციანელები“ უკრაინულ ლიტერატურაში“. (ინგლისურ ენაზე)

გამოქვეყნებულია: მულტილინგვური ასოციაციის საერთაშორისო სამეცნიერო ჟურნალში “Homo Loquens”, თბილისი 2014, ტ. XIV, გვ. 29-31

4. ნაშრომის სახელწოდება – „დათობის პერიოდის უკრაინული ლიტერატურა“.

გამოქვეყნებულია: შოთა რუსთაველის ქართული ლიტერატურის ინსტიტუტის ელექტრონულ ჟურნალში „სტუდენტური კვლევები“, №3.

იხ. <http://litinstituti.ge/studentkvleva/nomeri-3/sopio%20chkhatarashvili.pdf>

5. ნაშრომის სახელწოდება – «Грузинська тема у творчості українських шістдесятників»/ „ქართული თემა უკრაინულ სამოციანელთა შემოქმედებაში (ლ. კოსტენკო, ი. დრაჩი). “ (უკრაინულ ენაზე) გვ. 481-485.

**Ivane Javakhishvili Tbilisi State University
Faculty of Humanities**

Sophio Chkhatarashvili

Ukrainian “Sixties” and Georgia

**Synopsis
of the Thesis for the Academic Degree of
Doctor of Philology (PhD)**

**Tbilisi
2015**

The work has been completed at the Centre of Ukrainian Studies, Tbilisi State University, Faculty of Humanities.

Scientific Supervisor:

Otar Bakanidze

**Doctor of Philological Sciences,
professor**

Official Opponents:

Ludmila Hritsick

**Doctor of Philological Sciences,
professor**

Ekaterine Navrozashvili

**Doctor of Philology,
Associate professor**

The presentation will be held on 31th march 2015 at 16 at the Session of Philology Department of the dissertation council at the Ivane Javakhishvili Tbilisi State University.

address: 0179, Tbilisi, Tchavtchavadze ave. №1, Ivane Javakhishvili Tbilisi State University Academic building I, room 317

The dissertation is available at the Tbilisi State University Scientific Library

The Scholar Secretary of the Dissertation Council,
Doctor of Philology,

Associate professor

E. Bzhalava

General characteristics of the Thesis

The presented paper is dedicated to description of significantly important events in the Ukrainian literature movement of the “Sixties”, analysis of Sixties “poets” work and their perception on Georgian world.

“The Sixties” are the generation in the Ukrainian literature history, which is widely discussed, argued and researched in recent scientific sphere. Newer the materials are, more difficult it is to classify and make separate conclusions on it. Although the above mentioned, we tried to characterize the “Sixties” movement and its establishment preconditions and emphasize its significance in the history of Ukraine. Moreover, we attempted to analyze the creations of those writers, who initiated leading the movement. In addition, the paper also discusses the reasons of existence of Georgian thematic and their reflection features in different authors’ works, along with outlining the role of Ukrainian the “Sixties” in continuous Georgian-Ukrainian cultural dialogue.

“Sixties” was the title for not only writers and critics, but also for artists, musicians, architects and generally every artist with new ideas. However, the role of writers, as the leaders of the nation, should be emphasized and our research topic is exactly to define their importance and identify their ties/links with Georgia.

Ukrainian poets from Sixties were quite deservedly awarded the title of national movement leaders as constantly being guard/gate-keeper of the country and patriots.

Their outlook was formed according to new era. Ukrainian Sixties were distinguished with unexpected individualism for soviet moral code, own patterns of self-expression, humanism saturated ideas and cultural taste and cosmopolite of awareness.

The work of Dmytro Pavlychko, Ivan Drach, Lina Kostenko, Mikola Vingranovski or other poets and artists from Sixties was a real alternative discourse imbued with social realism criteria, as well as on the background of Ukrainian Literature discourse.

The research topic envisages those hard shifts in so-called “thaw” period of Ukrainian literature, which finally determined main trends of literature processes of the sixties in the twentieth century. In addition, the topic includes the work of the following “Sixties” poets: Dmytro Pavlychko, Ivan Drach and Lina Kostenko; reflection of Georgian features in the poetry of D. Pavlychko, I. Drach and L. Kostenko.

Relevance of the research is determined by the cause, which implies the recent case, when reconstruction of cultural memory, cultural and national identification issues are actively discussed in the beginning of the XXI century. 60-ies of the XX century were actually problematic in the history of Georgia and the Ukraine, as shared states; respectively research of heritage that has been moved to past and Soviet literature is becoming quite active. Aim and objective of the thesis is to outline reasons of existence of Georgian thematic in the Ukrainian literature of the XX century. Moreover, it aims at presenting those poets of the “Sixties” to the readers, whose work reflects Georgian theme starting from Georgian personage finishing with Georgian environment and even more – the character.

Development of paper was capitalized on historic and systemic method with support of analysis and synthesis method. In addition, we tried to restore separate features of the past events and present compositionally unified picture.

The main findings of the research: The paper will be an asset for the histories of both, Ukrainian and Georgian Literatures. It might be utilized for lecturing purposes at higher level of education.

Research News: No similar research on the Ukrainian “Sixties” has been carried out in Georgian language. Respectively, the merit of Ukrainian “Sixties” in front of Ukrainian literature and not only is unknown for Georgian Literature critics. In addition, the topic of their relationship with Georgia and Georgian socio-political, religious or cultural models in their work has not being explored either. The news will also be introduction of poets of Ukrainian “Sixties” to Georgian readers, literature researches along with understanding of their attitude towards Georgia, Georgian culture.

The presented paper is a logic continuation of existing researches and experience in Georgian Ukrainian Studies. The biggest part of the thesis is performed based on the materials identified at the library after M. Maximovich at Taras Shevchenko National University of Kyiv.

The structure of the thesis

The paper consists of introduction, 4 chapters, summary part and applied literature.

Main content of the thesis

The introduction of the paper envisages short review of those stages in the Ukrainian literature history, which preceded appearance of the “sixties” in the history of Ukraine. Moreover, this particular section outlines understanding of those historical preconditions which determined existence of Georgian themes in the Ukrainian literature of the II half of the XX century.

The first chapter “Ukrainian Sixties” includes 4 sections. It discusses the movement of the “Sixties”, preconditions of its establishment and identification of the role of those poets in Ukrainian literature, who were the leaders and active members of the movement.

The first section is dedicated to exploration of preconditions of establishing “Sixties” movement. It discusses the background, after which the positions of “Sixties” were established and strengthened. The writers famous with the name of “Sixties” started to appear in the 60-ies of the XX century and considering their role and importance, they can be compared to Georgian “Tergdaleulebi”, as they made breakthrough in the language and history of the Ukraine. Moreover, language filtrations, new terminology and new collocations are the merit of the “Sixties” in front of the Ukraine.

II half of the XX century of the Ukrainian literature suggest a very interesting panorama. After the most difficult period of “Riddled Revival” of the 20-30-ies, so called “thaw” era began, this prepared a new frame to the literature process. It was followed by the diversity of genres, innovations and experiments; respectively it naturally becomes a research topic. Noteworthy, that exploration of Soviet time literature is very active nowadays.

The sixties of the XX century was an interesting phase for the Ukrainian literature. This period was not less dynamic and interesting compared to the first half. An incredibly large-scale

repression and the completion of the World War II slightly softened the situation. The death of “Great Leader”, which was followed by so-called “thaw” period of Khrushov governance, opened a new space for Soviet art literature. After large-scale psychological and moral pressure, even small sparkle of the freedom made significant shifts in the Soviet culture, but painful life of the past days was “stopped” or temporarily interrupted was a question, but Ukrainian intellectuals were already celebrating the future freedom.

The role of printing media was also crucial in terms of the above-mentioned events. The press of 1961 was an active participant of all propaganda. The young editor-in-chief of “Literaturna Ukraina” for that time and then “Literaturna Gazeta”, already known for that time Pavlo Zagrebelni, was disseminating his credo “Looking for Talants” using the newspaper. The same newspaper in 1961 consequently publishes the works of “M. Vingranovski, V. Korotychy, I. Drach, E. Gutsalo, V. Shevchuky.. The journals” “Dnypro”, “Vitchizna”, “Zmyna”, reflect the voices of V. Symonenko, L. Kostenko, V. Stus, B. Olyyniki and V. Korotichi.

The second section “Ukrainian literature process in the 60-ies of the XX century” characterizes those literature schools and main markers, without which it is impossible to discuss the work of the “Sixties”. “School of Kyiv”, “School of New-York”, “Samizdatour publishing house”, which made a flash of the “Sixties” unprecedented in the Ukrainian literature.

The third section “Poets of the “Sixties”” aims at drawing the general picture about poets of the 60-ies and their possible classifications. It also envisages description of main accents of the work of the following writers: Mikola Vingranovski, Vasil Simonenko, Vitali Korotichi, Vasil Stusi, Boris Oliiniki.

The fourth section presents the review of those reasons and environments, after which Georgian theme in the work of the poets from “Sixties” started to be reflected. In addition, it outlines decades of the Ukrainian literature, which were held in 1964 in Georgia, also of Georgian Literature in Ukraine 1969.

Based on the writings of authors from 1969, it became known, that they have never been to Georgia (D. Pavlychko) and did not know Georgian world. The exception is Lina Kostenko, but we don’t have any proving document about her, however some of her poems are dedicated to Georgia.

Majority of the “Sixties” poets, became interested with friend country- Georgia exactly in the years of decades. As founded, A. Malishkoma translated poems of Vaja in this period. The following chapters include only three Ukrainian poets and their perceptive on Georgian world. The research topic envisages not only poetry, but epistolary and journalistic writings as well. In order to ensure specificity and thoroughness of the research, we selected three authors from the “Sixties” poets: Dmytro Pavlychko, Ivan Drach and Lina Kostenko. The selection criteria were based on the principle, that the “Sixties” movement experienced evolution in several stages: inception, developing and summary (the time, when so called “thaw” period was stopped and the authors had to work in internal migration. Noteworthy, that they have already performed their functions for this particular period). Respectively, we survey Dmytro Pavlychko, as the first “Sixties”, Ivan Drach, as the representative of the young wing of the “Sixties” and finally, Lina Kostenko, as the writer, who had the biggest fate of “Prohibited Poet”. We consider that reviewing their work and their perceptive on Georgian world from these different angels will be more interesting for research purposes.

The second chapter explores Dmytro Pavlychko and his reception of Georgian theme. The role of the Ukrainian poet in Georgian-Ukrainian cultural dialogue is also outlined. The first section of the first chapter describes the biographic data of Dmytro Pavlychko, analysis of the main line of his work, his challenges and successes.

Dmytro Pavlychko studied at school-gymnasium and graduated from soviet school. In 1948 he entered Lvov University, from 1953 he studied at post-graduate level, but stopped scientific work.

The first collection of the poet "Love and Hatred" is published in 1953 and the coming year he was accepted at USSR Writers' Union.

The first collections of D. Pavlychko "Love and Hatred" (1953), "My Land" (1955), "Speed" (1959), "Bottom" (1960) is differently assessed by literature critics, but this author was one of the first ones, who understand the complex political and literary trends that prevailed after the death of Stalin.

The review of foreign literature had a big influence on Pavlychko, on his outlook.

Dmytro Pavlychko is a famous master of the sonnet, continuing the traditions of his teachers Ivan Franko and Maxim Rylski (the author dedicated the whole cycle of sonnets to his memory). It is significant, that he translated most of the Shakespeare's sonnets in Ukrainian language.

The second section of the second chapter is devoted to Georgian world and exploration of reception by Pavlychko. The works "At the Embassy of Georgia in Rome" and "Georgian Song" are discussed.

"Georgian Song". Dmytro Pavlychko is one of the mouthpieces of the Georgian world. Besides the obligations of convergence of ideology between people, literature and nations (frequently artificially), the work of Dmitry Pavlychko obviously reflects frank impressions and imagological aspect conceived based on influence. The poem "Georgian Song" envisages whole spectrum of onomastic vocabulary, which is structurally scattered in the text: the synergy of toponymics and anthropometrics is united around the concept – called being Georgian.

Georgian gene as imagined by D. Pavlychko: "In the fog of stone world, in the gap of passed days/Granite hewn seems a drop twinkling like dew/As in the Temple team, stand on the mountain, you know, where you should stand, sweeten my transient eyes with gaze eternal space.../"

The author expresses the knowledge of Georgian geographical units: "Shimmering river in silver- Mtkvrai, Alazani, Rioni and Aragvi;/you stop at the limit, where there are many sins and faults/where the melancholy is conscripted, as Kolkhetian spikes./". This issues are the separate research topics, as imago logical aspects.

Besides the direct anosmatic units, implicitness are also found: "I listen to the rock-city, is it a dream or a reality!". Taking into consideration the friendship between USSR people and the fact that the author has been to Georgia several times personally saw the places, on which he is writing about, it is now surprising that he mentions Mtkvari and Aragvi. However, this is now limit to the knowledge of Georgia of the author: rock-city, which is followed by Rustaveli's specter, is associated with cave-city-Vardzia.

The symbolic of Pegasus seems to be known by D.Pavlychko. We can mention here the important issues accompanied to the texts, should it be external textual or other. The recipient of D. Pavlychko's poetry is the Ukrainian reader, respectively, new phenomena were introduced to him and it would be impossible for every reader to know the Georgian world, which is described by the author. Noteworthy, that the number of attractors to Pavlychko's poetry is enormously huge in the Ukraine and beyond its border. Considering the above-mentioned, the cultural importance of such type of poetry is quite significant.

"At the Embassy of Georgia in Rome" autograph of the poem was personally gifted to his Georgian friend by the author. On one side, the poem created with impressions from spending regular day with friend, and on the other hand, it expresses the motive, that the Ukraine is an independent state and will always fight for liberty. The final part of the poem is an expression of optimistic changes of generation and satisfaction of "the fathers", as older generation: "There existed the student inspiration/ everybody was surprised with my tears/they thought that old hills of Rome are full with tears because of the joy".

"At the Embassy of Georgia in Rome" has a historical, as well as artistic value for the Ukraine. The third section is dedicated to Dmytro Pavlychko's work and his poetic heritage within the framework of Georgian-Ukrainian cultural dialogue. Dmitry Pavlychko's poetry was firstly introduced to Georgian society in 1964 with the collection of poems, which envisaged 7 poems. Later, after 20 years, Dmytro Pavlychko's "Georgian Song" was printed in the collection "Iverian Gravity" authored by Raul Chilachava with his own translation. In 2001, Raul Chilachava's bilingual collection "August" includes his translations of Dmytro Pavlychko's poems "At the Embassy of Georgia in Rome" and "Georgian Song".

This section also outlines translations of Georgian poetry by Dmytro Pavlychko. He has translated the poetry of Tamaz Chiladze, Zaur Bolkvadzea and Iza Orjonikidze. Probably, it was possible with Ukrainian Gloss of Georgian poems or through Russian Gloss, as D. Pavlychko did not know Georgian language. However, the main issue is that, the translations do exist.

In 1970 the poetry collection of young poets was published in Kyiv under the name of "Solar Clusters", which presents the translation of poetry of young Georgian poets by the Ukrainian authors. Exactly the latter document envisages the translation by Dmitry Pavlychko of the following poetry: "Dideda", "Before the rain comes" by I. Orjonikidze, "My Land", "Mountains", "Svaneti", "Lado Gudiashvili" by Zaur Bolkvaze, "Enguri", "Hipodrome" by Tamaz Chiladze. Noteworthy that the Ukrainian poet manages to keep the text adequate to the original.

The third chapter "Ivan Drach and Georgia" describes the life of Ivan Drach, his way from military service to Taras Shevchenko National University of Kyiv and delegate to Supreme Rada.

The first section of the latter chapter "The role of Ivan Drach in the work of the "Sixties" - Young Ukrainian Poet turned out to the decent follower of progressive outlook of Dmytro Pavlychko and Lina Kostenko. This poet later became a translator and cinema-screenwriter – Ivan Drach. He significantly updated novel genres, added satire, heroic - fantastic elements. Drach ensured universal access to such topics, which were only accessible and used as discussion topic for narrow circle of society. In addition, "metaphorical realization of technical discipline in Ukrainian poetry science is linked with his name".

Besides the above mentioned, Ivan Drach joined the “Sixties” movement with new ideas, created own original serious of his work, of which analogue can not be found in Ukrainian literature. According to author’s explanation, his poem fairy-scene “Knife-plunged Sun” was transferred from one reader to another and had unusual resonance in the Ukrainian Literature of 60-ies. The first poetry collection “Sunflower” by Ivan Drach (1962), was published “noisily”, but soon Drach “disappointed” the governmental and also shared the fate of his companions. As a result, he stayed with “Samyzdats”. One of the young followers of Ukrainian democracy constantly emphases the need of consolidation of the Ukrainian intellectuals. The poet of Ukrainian “Sixties” – Ivan Drach is a famous translator, screenwriter and a political figure.

Ivan Drach studied at National University of Kyiv at the faculty of Philology In 1957-1962. At the same time, he was employed as an editor-in-chief of writer’s newspaper “Literaturna Ukraina”. As a poet, Ivan Drach, had an un-ordinary style. He is a vivid figure of the “Sixties”, who was distinguished with ballade style. However, only the above-mentioned don’t characterize Ivan Drach. The latter was one of “Sixties”, who made a significant contribution to development of Ukrainian language. His poetry is an eternal quest, permanent innovation. According to him “The artist does not have code of norms, he is the norm by himself, and he creates the style”.

The Ukrainian literary divide the work of Drach in three stages and the division needs to be undertaken into consideration definitely. Early period (1961-1972) is characterized with tireless search for new types and forms of experiments. The following work pieces have been created during this period: the fairy-poem “Knife-plunged Sun” (1961), collection “Sunflower” (1962), “Protuberances of the Heart” (1965), “To the Sources” (1972); 2) The second period outlined with feature characters and the distinctive variety of genres of creative self-realization (1973-1986), different aesthetic point of view. His neomodernistic style is formed at this stage. The following collections are published during this period: “The Root and the Crown” (1974), “The Kyivan Sky” (1976), “The Solar Phoenix” (1978), “The Sun and the Word” (1979), “American Notebook” (1980), “The Saber and the Kerchief” (1981), “A Temple of the Sun” (1985). 3) Unshakable (since 1986 till present) with collections “A Temple of the Sun” (1988), (1995), “Sisyphus Night”, “The Wings” (2001), “Anti Verses” (2005), “Poetic translations and articles” (2008), Drama –collage about T. Shevchenko – “Mountain” (1997), “Poems” (2006).

According to the mentioned periodization, outlook of Drach is formed in the 60-ies. Later, he experiences only the evolution. His collections are published with intervals 1961-1962-1965-1972. The first two issues were successful, but it defined the ill-fated interval before the next issue, which was shared by collections of Dmytro Pavlychko, Lina Kostenko and others. I. Drach’s progressive thinking was “celebrated” with seven-year silence. In 1965-1972 the “thaw” period for him and his teammates was stopped and began the difficult period of internal migration.

Ivan Drach is still an active political figure.

The second section is dedicated to Georgian theme in Ivan Drach poetry. The poems of “Iverian Gravity”, “Praise of Georgia”, “In Lanchkhuti”, “The Letter to Titsian Tabidze”, “Niko Pirosmanni passing Kyiv” are reviewed and discussed.

“Georgia, again, I will rely on you/ and you rely on Kyiv” – the words of I. Drach, is a classical sample of “People Friendship” politics of that times. However, we should mention the relationship of Drach to Georgia. We should not consider this fact, as a dept poem for him, but

on the contrary, Drach continues close relationship with Georgian writers nowadays as well. This is not an only poem, which he wrote with Georgian impressions. In 2011, Drach celebrated his 75th anniversary in Georgia. “Georgian Drach” – he named himself in one of the interviews and his poems should not be considered as false or artificial. The words “You Georgia, Come to me/ to cure my wings” (“Praise of Georgia”, I. Drach) proves the fact, that Georgian world is somehow a spiritual and aesthetic harbor for the Ukrainian Poet. In one of the poems he even calls Mother to our country: “I said very little to you dear Mother, but believe in what I told!”, at the end the author says “My thirst you are forever, my conscious you are!”.

Ivan Drach was the most connected to Georgia. He had personal linkages with writers, visited Georgia several times and knows the country quite well. That was the reason of reflecting Georgia in full terms in his poems. He knew not only the character of Georgian people, but also its nature, often visited various regions of Georgia, introduced to cultural heritage and translated Georgian poetry. All of the above-mentioned was taken into consideration, while talking Georgian world with Drach’s perceptive.

The collection “The Root and the Crown”, which was published in 1974, was gifted to Tbilisi State University by the author in 1978 to People literatures, Literary Relations Studies Department. The collection envisages poems “Iverian Gravity”, “In Lanchkhuti”, “Letter to Titsian Tabidze”.

The third section is dedicated to the role of Ivan Drach in Georgian-Ukrainian cultural dialogue. The work of Ivan Drach is particularly important of us, Georgians. The permanent existence of Georgia in the time and environment of a famous poet, such active political figure and citizen is essential.

He has translated the poems of Georgian poets and seeing the poetry of Galaktioni, Otar Chelidze, Irakli Abashidze, Karo Kaladze and Raul Chilachava in the Ukrainian alphabet is very proud.

The Collection “Kyivan Sky” by Ivan Drach published in 1976 envisages the poem “Poetry Above All”, which includes the note – according to Galaktion Tabidze in parenthesis. The poem represents the direct translation of poetry by Galaktion Tabidze “Poetry Above All”, but in the epigraph, it’s noted “According to Galaktion Tabidze”.

Ivan Drach’s poetry was firstly introduced to Georgian readers in 1984 through “Iverian Gravity”, later in 1989, via bilingual collection “Greetings to Ukraine”, which includes the poems “Evaporated Nights”, “Intermetso with Star”, “From the Poem “For Woman’s Voice”, “Letter to Titsian Tabidze”. The translations were performed by Georgian poet-translator with significant contribution of Georgian-Ukrainian literature relationships – Mrs. Nia Abesadze.

Later, well-known “August”, envisages the poems of I. Drach written about Georgia united together by Raul Chilachava.

The same section includes prigate letter of Ivan Drach, which he wrote about Georgia. “At the stadium of Kote Meskhi in Tbilisi”, “Letter from Tbilisi” represents the gallery of Georgian pictures. There he refers to Georgian friend poets, the places where he was meeting with the, the emotions, he felt during the visit.

The fourth chapter “Lina Kostenko and Georgian Culture” consists of the research about Lina Kostenko, her value for Ukrainian history and literature, the causes of existence of Georgian theme in her work and Georgian society’s attitude towards her.

The first section outlines biographic data about the Ukrainian Poet.

Lina Kostenko started attending classes at literature studio under the journal “Dnipro” during the school age. IN 1946, the first poem of Lina Kostenko was published. Later, the future poet entered Pedagogical Institute of Kyiv, but soon she quitted the study at that institute and moved to Moscow Literature Institute under Maxim Gorki in Moscow. Her thesis became civil poetry “Rays of the Earth”. In 1957, the latter piece was published as a collection, but in 1958 new collection “Sails” has been printed.

Both collections were distinguished with the fact, that none of them got into the standards imposed by Moscow. The poems did not have so called “engine” about Lenin and the party and did not reflect thematic of red calendar etc. To summarize, even the first collection outlined author’s national and universal values, which stood far from aesthetic values of so-called “thaw” period. Literature works, of periphery representative emerged in the heart of imperial culture and art, which did not obey general literature rules. The above-mentioned enables to understand the position of totalitarian government on the creative future of such poetic announcements “Engineer of the human soul”.

Her next collection “The Stellar Integral” (1963) did not really meet censure criteria, because of which her works were prohibited and pressured. “The Prince Mountain” shared the same fate, which was prepared because of several-year thinking and working. Both collections were totally unacceptable literature event. Noteworthy, that since 1961 to 1977 poetry of Lina Kostenko has been published and it was disseminated with “Samizdat” method among the Ukrainian reader, the same as among progressive literature circles. Issuing the collection “On the Banks of the Eternal River” in 1977, was the debut on literature field for Lina Kostenko, as printing her work was prohibited for state publishing houses and “Samizdat” could not be accessible for everyone due to objective reasons.

According to the Ukrainian literary critic Mikhailo Naenko: “The work of the “Sixties” foremost is the subject of studying under literature history, as most of the pieces have not been published yet as a collection of authors and we can only have general perception on them”. Poetry of Lina Kostenko has been prohibited for years and no one knows how many masterpieces were lost. However, due to author’s strong character, the issues, which were bothering the young talented author and were considered significant by the poet have still been revealed at literature arena.

In 1979, the most famous work of Lina Kostenko “Marusia Churai” was printed and in 1980 the collection “Uniqueness” was published. She earned the Shevchenko Prize for both books. Lina Kostenko received Franchesko Petrarka Prize for the book “Inlaid Marquetry” in 1994. The latter prize is defined for modern famous writers by Venice publishers’ Consortium. In 1999, historical nove “Berestechko” was written and in 2000 Lina Kostenko became the first laureate of International Literature-art premium after Olena Telega.

Lina Kostenko (the same as Dmytro Pavlychko and Ivan Drach) is so much popular and active figure, that due to high resonance of her work even nowadays, we can call even her modern writer. Her first steps preceded even 60-ies, but due to the fact, that Lina Kostenko became one of the leaders of the movement, unshakable representative, whose poetry was not influenced by

social realism unlike other poets from Sixties, who experience less influence, but their poems were not free from this ideology. The title of the Ukrainian poet should be considered the “Sixties” and it is her epithet among literature critics.

The second section “Lina Kostenko and Georgian Culture”. It is significant and pleasant, when we meet Georgian theme in the work of foreign writer. But it is more important to outline the value-addition of the poet’s work to native literature. Our research topic envisages that poetry, which enriched diversity of modern Ukrainian heritage through allusion or different forms of imitation of Georgian theme. In addition, the poetry of Lina Kostenko is more interesting for us as it describes Georgian hetero-face.

Girl, really comparable to Tinatin.... is a poetry creature of Lina Kostenko, which outlines, that the poet has good understanding of Georgian Legendary work “The Knight in the Panther’s Skin”, its scenario, main characteristics, structure of the novel.

Georgian chess player in the poem is compared to Tinatin. Tinatin is particularly open-minded personage and similarity to her is not surprising. We should reckon Avtandili, Tarieli and Phridoni as three Riders. “You are Georgia and Royal Robe suits you” – big respect from the poet’s side is manifested in her attitude towards Georgia.

How would Lina Kostenko know the content of “The Knight in the Panther’s Skin”? There is a common consideration (and quite fair), that among the translation of the novel Ukrainian translation is the best. In December 1937, the anniversary of Rustaveli was celebrated in Kyiv. For this period, Mikola Bazhe has already translation “The Knight in the Panther’s Skin” and was very popular in the Ukraine. It will not be exaggerating if we say, that Lina Kostenko got introduced to the novel and the latter had huge influence on her.

The third section “Lina Kostenko in the Georgian-Ukrainian cultural dialogue” outlines the prove of continuous relations between Georgia and Ukraine. Lina Kostenko’s poems were translated in Georgian on the first time and published in 1989 in the collection “Greetings to Ukraine!” at the club “Ukraine” under Tbilisi State University. The collection envisages translations of poems of the Ukrainian Soviet poets performed by Nia Abesadze. Later, the bilingual collection “August” was published in 2001 in Kyiv but was widely disseminated in Georgia. The latter document includes poets of 55 most famous Ukrainian poets. Noteworthy, that both translators are fluent in Ukrainian Language and the translation was performed directly from the original and not with support of mediator language.

In 2009 the journal “Grail” published poems of Lina Kostenko in Georgian language, translated by Makvala Gonashvili, but her poems translated by various Georgian authors are available in internet.

The separate discussion should be dedicated to the thematic, who were selected by Georgian authors for translation.

The collection “Greeting to Ukraine!” envisaged 4 poems of Lina Kostenko: “The wind playing the cello simply”, “To the Days covered with simplicity and sorrow”, “Pine tree shaking the strings” and “Ima Sumaki”. Besides the latter (which was dedicated to talent of widely known Soprano Ima Sumak), three poems are descriptive of sentiment and if we borrow from epigraph “It characterizes the basic pattern of author’s creativity”.

After 12-year period, famous translator Raul Chilachava included 9 poems of Lina Kostenko in his bilingual anthology. The mentioned collection also envisaged the untitled poem “Girl, really comparable to Tinatin”. Raul Chilachava re-translated the untitled poem, which was included in the collection “Greetings, Ukraine!”. Quite interesting option was created with new interpretation “Winds sounded as cello strings”.

Makvala Gonashvili in her journal “Grail” introduced not romantic character, but poems with fighting spirit after Lina Kostenko as per following: untitled poems “We came into the world after the flood”, “Bullet-colored wind enamels the window of my house”, “The man is the name of the land, only”, “We slipped in the darkness”, and the poem “Muse”.

One of the untitled poems of Lina Kostenko is translated by Alexander Edilashvili. The poem is on religious thematic. It is interesting, that Georgian world introduces different thematic of poetry of the same author performed by different translators. The above-mentioned proves that Lina Kostenko is an interesting author for Georgian audience.

It is not the continuation of multi-century history dialogue between two cultures, it’s permanent exposure.

The interest towards the poetry of Lina Kostenko in Georgian language, their translation in Georgian language at intersection of two centuries implies to internationalization of the poet. Georgian reader’s sympathy towards the work of the Ukrainian poet outlines the literature taste of our society.

The final part of the paper describes the possible solutions of existing problems and outlines the ways to achieve the stated objectives utilizing historical and systemic method. It summarizes those historical reasons, which determined existence of Georgian theme in the poetry of Ukrainian “Sixties”. In addition, it outlines their value and importance for both Georgian and Ukrainian literature. It’s said, that the “Sixties” continue the tradition of friendship from their predecessors and simultaneously, create a basis for international creative and personal relationships among future generations.

The main content of the thesis is reflected in publications.

1. “Ukrainian „sixties” poet Lina kostenko in the dialogue of Georgian-UKrainian culture. //Tbilisi State University scientific proceedings, Tbilisi2014, volume XIV, pg-78-89
2. “Ukrainian Sixties and Georgia” // Tbilisi State University scientific proceedings, Tbilisi2014, volume XIV, pg-90-97
3. “The Sixties “ in Ukrainian Literature // Multilingual Assosiation Journal, Tbilisi 2014, volume VI, pg- 29-31
4. “Period of “Thaw” in Ukrainian literature”// Shota Rustaveli Institute of Georgian Literature, Student Studies, N3, <http://litinstituti.ge/studentkvleva/nomeri-3/sopio%20chkhatarashvili.pdf>
5. “Georgoan Theme in art of Ukrainian „Sixties” (L. Kostenko, I. Drach)”// scientific proceedings of Shevchenko Studies, Taras Shevchenko National University of Kyiv , volume XVIII, pg.- 481-485.

**Тбіліський державний університет імені Іване Джавахішвілі
Факультет гуманітарних наук**

Софіо Чхатарашвілі

Українські «шістдесятники» та Грузія

Вісник

Представленої дисертації

Для придбання академічного ступеню доктора філології (Ph.D)

**Тбілісі
2015**

Дисертаційна робота виконана в інституті україністики факультету гуманітарних наук Тбіліського державного університету ім. Іване Джавахішвілі

Науковий керівник:

Отар Баканідзе

Доктор філологічних наук, професор

Офіційні рецензенти:

Людмила Грицик

Доктор філологічних наук, професор

Екатеріне Наврозашвілі

**Доктор філології,
асоційований професор**

Захист дисертації відбудеться 2015 року о 16:00 год. на засіданні дисертаційної комісії факультету гуманітарних наук Тбіліському державному університету ім. Іване Джавахішвілі

Адреса: 0179, Тбілісі, пр. І. Чавчавадзе № 1, корпус I , Тбіліського державного університету ім. Іване Джавахішвілі, аудиторія 317

Ознайомлення з дисертацією можливо у науковій бібліотеці Тбіліського державного університету ім. Іване Джавахішвілі.

Вчений секретар дисертаційної ради:

Доктор філології,

асоційований Професор

Е. Бжалава

Загальна характеристика роботи

Робота присвячена характеристиці найважливішої події в історії літератури України – руху шістдесятників, а також їхнім поглядам на грузинський світ.

Шістдесятники – це таке покоління в історії української літератури, творчість яких досі активно досліджується, обговорюється у науковому просторі. Оскільки матеріал новий, то важко його класифікувати та здійснити окремі висновки. Ми охарактеризували рух шістдесятників та передумови його формування; зазначили його роль в історії України, проаналізували творчість тих письменників, які очолювали вказаний рух; встановили причини звернення до грузинської тематики, особливості її відображення у творчості різних авторів; також визначили роль українських шістдесятників у безперервному діалозі грузинської та української культур.

Шістдесятниками називали не тільки письменників та критиків, а й художників, музикантів, архітекторів і загалом усіх митців, що мали сучасні погляди на життя. Треба особливо відзначити роль письменників як просвітників нації. Предметом нашого дослідження є вивчення цієї ролі і виявлення зв'язків із Грузією.

Звання лідерів національного руху було надане українським поетам-шістдесятникам справедливо, адже вони постійно перебували на захисті батьківщини, були її гордими та гідними синами. Їхнє світобачення сформоване відповідно до потреб нової епохи.

Українські шістдесятники виділялися неочікуваними для радянського морального кодексу індивідуалізмом, особливостями вираження свободи, ідеями, сповненими гуманізмом та космополітизмом, культурним смаком та особливим світосприйняттям. Творчість Дмитра Павличка, Івана Драча, Ліни Костенко, Миколи Вінграновського та інших, вже знаних поетів-шістдесятників та майстрів художнього слова, була справді альтернативним дискурсом, наповненим як за критеріями соцреалізму, так і з огляду на нетрадиційні літературні віяння.

Матеріалом (предметом дослідження) є ті складні процеси, які мали місце в українській літературі у так званій період хрущовської відлиги, які остаточно визначили основні тенденції літературного процесу 60-років ХХ століття, а також творчість українських поетів-шістдесятників: Дмитра Павличка, Івана Драча, Ліни Костенко; особливості відображення грузинської тематики у поезії Д. Павличка, І. Драча і Ліни Костенко.

Актуальність дослідження. На початку ХХІ століття актуальним є питання реконструкції культурної пам'яті, питання культурної та національної ідентифікації. 60-ті роки одночасно були проблемними в історії Грузії та України, відповідно, дослідження літератури, що була спадком радянського періоду, є досить актуальним.

Метою та завданням дисертаційної роботи стало відображення, характеристика, доведення наявності грузинської тематики в українській літературі ХХ століття. Одним із завдань є дослідження творчості тих шістдесятників, у текстах яких відображена грузинська тематика, що проявляється через грузинського персонажа, грузинський світ чи грузинський характер.

У процесі дослідження використаний **історичний та системний методи**, а також **методи аналізу та синтезу**. Ми намагалися відновити окремі штрихи подій минулого та показати композиційно цілісну картинку.

Теоретичне та практичне значення. Робота є досягненням як для української, так і для грузинської історії літератури. Результати дослідження можуть бути використані в лекційному та семінарському курсах у закладах вищої освіти.

Новизна дослідження полягає у тому, що про українських шістдесятників грузинською мовою не було здійснено жодного дослідження. Відповідно, грузинській літературній критиці не відома заслуга українських поетів-шістдесятників не тільки перед українською літературою, а й у стосунку до Грузії, тобто не відомі моделі соціально-політичних, релігійних і культурних взаємин на ґрунті художньої творчості. Новим буде ознайомлення грузинського читача і літератора із українськими поетами-шістдесятниками крізь призму стосунків цих письменників із Грузією та грузинською культурою.

Робота є логічним продовженням усіх наявних досліджень і наукового досвіду грузинської україністики.

Переважає частина дослідження ґрунтується на основі матеріалів, опрацьованих у бібліотеці ім. Максимовича Київського національного університету імені Тараса Шевченка та в національній бібліотеці України імені В. Вернадського.

Структура роботи

Робота складається із вступної частини, чотирьох розділів, висновків та списку літератури.

Основний зміст роботи

Вступна частина роботи представляє короткий огляд тих етапів української літературної історії, що мало місце до появи шістдесятників; осмислення історичних передумов, що посприяло появі грузинської тематики в українській літературі другої половини ХХ століття.

Перший розділ «Українські шістдесятники» складається із чотирьох підрозділів. Тут розглянутий рух шістдесятників, передумови його формування, визначення ролі засновників та активних членів цього руху в українській літературі.

Перший підрозділ – «Передумови формування руху шістдесятників» – детально розглядає передісторію, що посприяла створенню та зміцненню позицій шістдесятників. Письменників-шістдесятників можемо порівняти із грузинськими «Тергдалеулі», оскільки вони внесли важливі зміни в українську мову та літературу, сприяли очищенню мови, засновували нову термінологію, нові словосполучення, в чому їхня заслуга перед українською мовою.

Українська література у другій половині ХХ століття демонструє дуже цікаву панораму. Після найважчого періоду 20-30-х років, періоду Розстріляного Відродження, настає так звана «відлига», що дала поштовх новим літературним процесам. Почали з'являтися багато різних жанрів, відбулася повна реконструкція творчості авторів, в зв'язку із новими тенденціями, новаціями та експериментами. Природно, що ця література стає об'єктом дослідження сьогодні, коли вивчення літературних процесів радянського періоду є настільки актуальними.

У 60-х роках ХХ століття українська література вступає у дуже цікаву фазу. Цей період не менш динамічний та цікавий, ніж перша половина ХХ ст. Закінчення хвилі репресій неймовірно великих масштабів та кінець Другої світової війни трішки полегшили обставини. Смерть «Великого Сталіна» у 1953 році, після чого настав період правління

Хрущова, так звана «відлига», відкрила цікавий ареал для радянської літератури та мистецтва. Після такого масштабного психологічного і морального тиску, навіть маленька іскра свободи викликала грандіозні зміни у радянській культурі. Однак, «закінчився» чи тимчасово припинився болючий стан – це питання залишалось відкритим, хоча українська інтелігенція уже святкувала майбутню свободу слова.

Роль друкованих медіа найважливіша з точки зору розповсюдження інформації про вищезазначені події. Преса 1961 р. стає активним учасником цієї пропаганди. Тодішня «Літературна Україна», далі «Літературна Газета», які очолював молодий редактор, на той час вже відомий, Павло Загребельний, заявляв за допомогою газети своє кредо: «Шукаємо талантів». Саме у 1961 р. на сторінках цієї газети послідовно друкуються твори М. Вінграновського, В. Коротича, І. Драча, Є. Гуцала, В. Шевчука, В. Стуса, В. Олійника.

У другому підрозділі – «Українські літературні процеси в 60-х роках ХХ століття», охарактеризовані ті літературні школи та основні маркери, без яких неможливо говорити про творчість шістдесятників. «Київська школа», «Нью-Йоркська школа», «Самвидав», які сприяли безпрецедентній появі шістдесятників в українській літературі. Крім того, зазначена роль критиків Івана Світличного та Івана Дзюби у перебігу вказаного літературного процесу.

Третій підрозділ – «Поети-шістдесятники» – складає малюнок про поетів-шістдесятників та їх можливо класифікацію. У цьому підрозділі характеризуються основні акценти творчості таких письменників: Миколи Вінграновського, Василя Симоненка, Віталія Коротича, Василя Стуса, Бориса Олійника. Також коротко підкреслені ті основні акценти, що відображаються у віршах, присвячених для Грузії.

Четвертий підрозділ – «Грузія – предмет зацікавленості українських шістдесятників», представляє розгляд тих причин та обставин, в результаті яких з'явилася грузинська тематика у творчості українських шістдесятників. Розглянуто також декади української літератури, які проводились у 1964 році в Грузії, також – декада грузинської літератури в Україні в 1969 році. З огляду на записи авторів, стає відомо, що вони до цього часу не були в Грузії (Д. Павличко) та не були знайомими із грузинським світом, крім Ліни Костенко, у якої уже були вірші, присвячені для Грузії.

Зацікавленість тематикою братської Грузії, дружної країни, для більшості поетів шістдесятників, пов'язана саме з роками декади. Як з'ясовується, Андрій Малишко саме у цей період переклав вірші Важа-Пшавели.

У наступних главах досліджена творчість тільки трьох українських поетів та грузинський світ, побачений їхніми очима. Об'єктом дослідження є не тільки поезія, а й також публіцистичні праці та епістолярій. Для того, щоб дослідження було більш конкретним та повним, з поміж поетів-шістдесятників ми вибрали трьох: Дмитра Павличка, Івана Драча та Ліну Костенко. Принципом цього вибору став факт руху шістдесятників у три етапи: початковий етап, розвинений та заключний (тобто, період, коли припинився т.з. «відлига» та авторам довелося продовжити діяльність у внутрішній еміграції. Тут слід зазначити, що до цього періоду вони вже виконали свою функцію). Відповідно, досліджуємо творчість Дмитра Павличка, як першого шістдесятника, Івана Драча як представника молодого крила шістдесятників та Ліни Костенко як письменниці, якій найбільше припала доля «забороненого поета». Думаємо, різні точки зору сприятимуть цікавішому виявленню особливостей творчості та сприйняття грузинського світу.

Розділ другий – «Дмитро Павличко та Грузія» – присвячений Дмитра Павличку та його рефлексіям на грузинську тематику. Виявлена роль українського поета в грузинсько-українському культурному діалозі.

Перший підрозділ другого розділу має назву **«Роль Дмитра Павличка у діяльності шістдесятників** і містить біографічні дані про Дмитра Павличка, аналіз основної лінії його творчості, труднощі та успіхи.

Дмитро Павличко народився 28 вересня 1929 року у селі Стопчатово Яблунівського району Івано-Франківської області. Тоді ця територія належала до Польщі. Закінчив радянську десятирічку та навчався у Коломийській гімназії. У 1948 році вступив до Львівського університету, а з 1953 року навчався в аспірантурі, проте залишив наукову діяльність.

У 1953 році виходить його перша поетична збірка «Любов і ненависть», а у наступному році Павличка включили до Спілки Радянських письменників.

Перші поетичні збірки: «Любов і ненависть» (1953), «Моя земля» (1955), «Швидкість» (1959), «Дно» (1960) по-різному оцінені літературознавцями, але треба сказати на користь автора, він один із перших, хто долучився до складних літературних процесів, які мали місце після смерті Сталіна.

Обізнаність з іноземними літературами значно впливає на Д. Павличка та його світогляд.

Дмитро Павличко – відомий майстер сонету, продовжувач традицій своїх вчителів, Івана Франка та Максима Рильського (його пам'яті автор присвятив цілий цикл сонетів). Важливо, що він переклав більшість сонетів Шекспіра українською мовою.

У 1971-1978 роках редагував журнал іноземних літератур «Всесвіт». «Всесвіт» став особливо важливою подією в історії української культури. Переклади вагомих творів світової літератури, які друкувалися у цьому журналі, значно збагатили лектуру українського читача, який був затиснений у залізних шорах. У 70-х роках молоді інтелектуали активно цікавилися західними культурними тенденціями. Сучасні літературознавці та представники інших культурних кіл однозначно визнають, що поява цієї великої течії у радянській Україні, пов'язана саме із мистецькою політикою вказаного журналу та діяльністю його молодого редактора. У 70-х роках під курівництвом редактора у журналі «Всесвіт» були надруковані твори Ернеста Хемінгвея, Альбера Камю, Франца Кафки та інших.

Головний редактор, Дмитро Павличко, намагався залучити до співпраці таких професійних перекладачів, як Микола Бажан, Михайло Москаленко, Анатолій Перепадь, Ростислав Доценко, Андрій Содомора, Юрій Лісняк, Дмитро Білоус, Іван Драч та ін.

У 70-х роках «Всесвіт» був журналом, який утримував першість у царині ексклюзивних перекладів. Сьогодні всі гучно заявляють, що саме за допомогою цього журналу Україна ознайомилася не тільки із творами американської та західноєвропейської літератури, але й із латиноамериканською колоритною творчістю. У цьому, звичайно, велика заслуга Дмитра Павличка.

Другий підрозділ другого розділу, «Рецепція грузинського світу у творчості Дмитра Павличка», розглядає особливості грузинського світу Дмитра Павличка, а саме, твори «Біля Посольства Грузії у Римі», «Грузинська пісня».

«Грузинська пісня». Дмитро Павличко один із шанувальників грузинського світу. Одним із завдань радянського письменника було зближення літератур народів на націй, тому у творчості Д. Павличка помітні яскраві імагологічні аспекти, породжені під

впливом цієї політики. У вірші «Грузинська пісня» спостерігаємо великий спектр ономастичної лексики, що дуже структурно розподілена у тексті: поєднання топоніміки й антропоніміки складає враження присутності всієї Грузії.

В рамках дружби народів СРСР автор не раз був у Грузії, особисто ознайомився з усіма місцями, про які пише. У нас не викликають великого зацікавлення слова Кура й Арагва, але цим не завершується запас грузинських гідронімів письменника. Скеля-місто, за яким іде тінь Руставелі, безумовно, створює асоціацію із містом у скелях – Вардзії.

Символіку Мерані, як видно, добре знав Д. Павличко. Звичайно, реципієнт поезії Д. Павличка – український читач, відповідно, перед ним відкрився іноземний феномен, неможливо, щоб усі читачі були знайомі із грузинським світом, який відображає поет. Також треба зазначити, що число шанувальників поезії Д. Павличка досить велике як в Україні, так і за її межами. Культурологічне значення поезії такого типу, безумовно, велике.

Автограф вірша «Біля посольства Грузії у Римі», український поет сам подарував грузинським друзям. Вірш написаний під враженням одного дня, проведеного у колі друзів, культивує ідею, що Україна незалежна держава і завжди буде боротися за свободу. Кінець вірша виражає оптимістичну вдовolenість щодо зміни поколінь.

Вірш «Біля посольства Грузії у Римі» – це текст, що має як історичну, так і художню цінність.

Третій підрозділ, «Дмитро Павличко в грузинсько-українському діалозі», присвячується творчості Д. Павличка у рамках його поетичної спадщини крізь призму грузинсько-українського культурного діалогу.

З поезією Д. Павличка грузинський читач вперше познайомився у 1964 році з появою збірки із семи віршів. Двадцять років по тому, у збірнику віршів автора Рауля Чілачави під назвою «Іверійське тяжіння» був надрукований вірш Д. Павличка «Грузинська пісня» у перекладі того ж автора, а у 2001 році видано авторську двомовну збірку Рауля Чілачави «Серпень», куди було вміщено авторські переклади поезії Дмитра Павличка «Біля посольства Грузії у Римі» та «Грузинська пісня».

У цьому підрозділі також розглянуті переклади грузинської поезії, виконані Д. Павличком. Він перекладав вірші Тамаза Чіладзе, Зуаря Болквадзе, Ізи Орджонікідзе. Переклади створені за допомогою українських або російських підрядників, оскільки Д. Павличко не володіє грузинською мовою, але, головне, що ці переклади існують.

У 1970 році в Києві був виданий збірник молодих поетів під назвою «Сонячне гроно», де представлена творчість молодих грузинських поетів, перекладена українськими авторами українською мовою. Саме у цьому збірнику опубліковані переклади Д. Павличка «Дідеда», «До дощу» Ізи Орджонікідзе, «Моя земле», «Гори», «Сванеті», «Ладо Гудіашвілі» Заура Болквадзе, «Енгурі», «Іподром» Тамаза Чіладзе. Треба зазначити, що український поет зміг створити адекватний оригіналу текст.

Третій розділ – «Ліна Костенко і грузинська культура», містить дослідження про те, хто така Ліна Костенко, наскільки цінна її діяльність для історії та літератури України, що викликало появу грузинської тематики у її поезії і як все це сприйняла грузинська громадськість.

Перший підрозділ третього розділу – «Ліна Костенко – жертва внутрішньої еміграції», зосереджується на біографічних даних української поетеси.

Ліна Костенко народилася 19 березня недалеко від Києва, у місті Ржищів, в сім'ї вчителів. У 1936 році сім'я переїхала до Києва, де письменниця закінчила школу. Творити розпочала ще у шкільному віці у літературній студії при журналі «Дніпро». У 1946 році були опубліковані перші вірші Ліни Костенко. Майбутня поетеса вступила до педагогічного інституту, але незабаром залишила навчання та поїхала до Московського літературного інституту ім. Максима Горького.

Її дипломною роботою стала поетична збірка «Проміння землі». У 1957 році «Проміння землі» було видано окремою збіркою, а у 1958 році побачила світ її нова поетична книга «Вітрила».

Обидві збірки відрізняються тим, що жодна з них не увійшла в рамки стандартів Москви – вірші не мали патетики про Леніна і партію, не були створені в рамках «червоного календаря». Від перших поетичних збірок випромінюються національні та загальнолюдські цінності автора, які стояли далеко поза межами естетичних цінностей так званого періоду «відлиги». В глибині імперського минулого та культури народжувалися літературні твори представників периферії, які не дотримувалися загальноприйнятих літературних законів. Звідси стає зрозуміло позиція тоталітарного уряду, що криється під такою заявою: «Інженери душі людини» і творче майбутнє.

Її наступна збірка «Сонячні інтегралі» (1963) зовсім не вмістилась у критерії цензури, що спричинило заборону і утискання її творів. Така сама доля очікувала і збірку «Княжа гора», що готувалася у результаті багаторічних роздумів та роботи. Обидві збірки категорично не сприйняті у літературних колах. Треба зазначити, що від 1961 року до 1977 року твори Ліни Костенко не друкувалися, але, як це часто бувало у прогресивних літературних коло 60-х років Радянського Союзу, вони розповсюджувалися за допомогою «самвидаву» серед українських читачів. Видання збірки «Над берегами вічної ріки» у 1977 р. став новим дебютом Ліни Костенко на літературній арені, оскільки друк її збірок державними видавництвами був заборонений, а «самвидав» не був з певних причин для усіх доступним.

Як пише український літературознавець, критик Михайло Наєнко: «Творчість шістдесятників насамперед є предметом вивчення історії літератури, оскільки їх більшість ще не видана у вигляді авторських збірок й на них можемо мати тільки загальну оцінку». Поезія Ліни Костенко протягом років була заборонена і, хто знає, скільки творів втратила сучасна українська література, але за допомогою сильного характеру автора, на літературну арену все ж таки вийшли ті питання, які хвилювали молоду поетесу, про які вона думала, які мали загальнолюдське значення.

У 1979 році був надрукований найвідоміший твір Ліни Костенко, роман, написаний у вигляді вірша, «Маруся Чурай», а у 1982 році – збірка «Неповторність». За обидві книги поетеса отримала державну премію імені Тараса Шевченка. За книгу «Інкрустації», яка була видана у 1994 році, їй присвоєно премію Франческа Петрарки, цю книгу відзначає консорціум венеційських видавництв для видатних письменників сучасності. У 1999 році був написан рома у віршах «Берестечко» й у 2000 році Ліна Костенко стала першим лауреатом міжнародної літературно-мистецької премії Олени Теліги.

Ліна Костенко (так само, як і Дмитро Павличко та Іван Драч) настільки популярна та веде таку активну діяльність, така резонансна, що її сміливо можна назвати сучасною поетесою, хоча її перші літературні кроки починалися навіть до 60-х років. Але виходячи з того, що Ліна Костенко стала одним із лідерів цього руху, незламним його представником, поезія якої не потрапила під вплив соцреалізму, на відміну від інших

поетів шістдесятників, які менше зазнали утисків, але їхні тексти не були зовсім вільними від цієї ідеології, мусимо визнати належність цієї поетеси все ж таки до шістдесятництва. В українській літературній критиці саме таке визначення і є її епітетом.

Другий підрозділ третього розділу «Проміння грузинської тематики у творчості Ліни Костенко». Дуже приємно й важливо, коли грузинська тематика трапляється у творчості іноземних письменників, але, більш важливо зазначити, що ця тематика збагатила рідну літературу вказаного поета. Предметом нашого дослідження стали ті поетичні твори, що озвучують грузинську тематику в сучасній українській літературній спадщині за допомогою алюзії, запозичень чи схожостей, і надають цій спадщині багатоманітності.

До цих поетичних цінностей, які для нас є дуже важливими і якими так цікава поезія Ліни Костенко, додається ще одне не менш вагоме поняття – грузинське гетерообличчя у творчості української поетеси.

«Дівчаточко з обличчям Тінатін» – це поетичний твір Ліни Костенко, який підтверджує, що поетеса добре ознайомена із легендарною грузинською поемою «Витязь у тигровій шкурі», із її сюжетом, головними героями, композицією.

Грузинська шахматистка порівнюється із Тінатіном. Тінатін дуже розумний персонаж, тому схожість з нею не дивує, а в образах трьох лицарів маються на увазі Автанділ, Фридон й Таріел. У цих рядках «Ти Грузія» – бачимо велику повагу автора до Грузії. Її ставлення до переможця, до великої країни – це погляд людини, яка сповнена натхненням.

Звідки Ліна Костенко знала зміст «Витязя у тигровій шкурі»? Розповсюджена думка (і це справедливо), що між перекладами поеми український переклад найкращий. У 1937 році в Києві відзначали ювілей Руставелі. До цієї дати Миколою Бажаном вже був зроблений переклад поеми Шота Руставелі, в Україні вказаний переклад був і є досить відомим. Не буде перебільшенням, якщо скажемо, що Ліна Костенко була знайома з цією поемою, яка мала великий вплив на неї.

Третій підрозділ третього розділу, «Ліна Костенко у грузинсько-українському діалозі» підтверджує нерозривні стосунки між Україною та Грузією. Вперше вірші Ліни Костенко грузинською мовою були перекладені та опубліковані у 1989 році у збірнику «Добрий день, тобі, Україно», що була підготовлена та видана у клубі «Україна» при Тбіліському державному університеті. У збірнику представлені вірші українських радянських поетів, перекладені Неєю Абесадзе. Далі, у 2001 році в Києві була видана широко відома двомовна збірка (українсько-грузинська) «Серпень», до якої увійшли вірші 55 дуже відомих поетів, поміж яких є переклади поезії Ліни Костенко. Особливо треба відзначити той факт, що обидві перекладачки вільно володіли українською мовою, тому переклади зроблено прямо з оригіналів без допомоги підрядника.

У 2009 році в журналі «Грааль» з'являються вірші Ліни Костенко грузинською мовою, які переклала Маквала Ягонашвілі, в інтернет-мережі розповсюджуються також переклади віршів Ліни Костенко, здійснені різними авторами.

До збірки «Добрий день, тобі, Україно» увійшли чотири вірші Ліни Костенко: «Вітри гули віолончеллю», «В дні, прожиті печально і просто», «Сосновий ліс перебірає струни», «Іма Сумак». крім останнього, що має характер посвяти присвячується таланту всесвітньо відомого сопрано Іма Сумак. Всі три вірші ліричні та виражають інтимні переживання.

Після 12-річного інтервалу відомий перекладач у своїй двомовній антології надрукував дев'ять віршів Ліни Костенко, створених на різну тематику. Саме у цій збірці знайшов місце вірш, створений на грузинську тематику під назвою «Дівчино з обличчям Тінатін». Рауль Чілачава заново переклав один із віршів без назви «Добрий день, Україно», по-новому інтерпретувавши, створив дуже цікавий варіант.

Маквала Гонашвілі у своєму авторському журналі «Грааль» запропонувала вірш Ліни Костенко, але не романтичного характеру, а навпаки, драматичного, наприклад: «Ми прийшли.....», «вітер.....» і вірш «Муза».

Маємо ще один переклад вірша без назви Ліни Костенко, виконаний перекладачем Олександром Елердашвілі. Вірш створений на релігійну тематику. Цікавий факт, що у грузинському світі, як бачимо, з'являються вірші одного і того ж автора, тільки насичені різним настроєм, перекладені різними авторами у різний час, що свідчить про те, що Ліна Костенко цікавий автор для грузинської аудиторії у всі часи.

Саме це і є продовженням багаторічної історії культурного діалогу двох народів, його своєрідний прояв.

Інтерес до віршів української поетеси, переклад грузинською мовою на рубежі двох століть, свідчить про інтернаціональну зацікавленість нею. Те, що творчість Ліни Костенко подобається грузинським читачам, ще раз підтверджує високий літературний смак нашого суспільства.

Четвертий розділ «Грузинський світ Івана Драча», присвячений опису та вивченню життя Івана Драча, його шляху від військової служби до Київського національного університету імені Тараса Шевченка та до депутата Верховної Ради. Іван Драч – активний діяч і політична фігура сьогодні.

Перший підрозділ четвертого розділу – «Роль Івана Драча у творчості шістдесятників». Гідним продовжувачем прогресивного світогляду Дмитра Павличка та Ліни Костенко виявився молодий український поет, згодом – перекладач і кіносценарист, Іван Драч. Він значно оновив жанр новели в українській літературі, надав їй сатиричності, героїчно-фантастичних елементів. Він зміг для читача розробити такі універсальні теми, які до цього були предметами розгляду вузького кола письменників, а в «українській поезії із його іменем пов'язане метафоричне оживлення науки, технічних дисциплін».

Іван Драч, крім того, що приєднувався до шістдесятників з новими ідеями, створив своєрідний цикл у своїй творчості, що не має аналогу у всій українській поезії. Його поема «Ніж у сонце» – це феєрична трагедія, що переходила з рук у руки і викликала незвичний резонанс в українській літературі 60-х років. Перша поетична збірка Івана Драча «Соняшник» (1962) була видана з великим пафосом, але Іван Драч скоріше не виправдав надії уряду і йому судилася така сама доля, як і його співвітчизникам. У результаті, залишалася надія на «самвидав». Один із прихильників української демократії, постійно робить акцент на консолідації української інтелігенції.

Український шістдесятник, поет Іван Драч, відомий перекладач, кінодраматург і політичний діяч.

Іван Драч народився 17 жовтня 1936 року у селі Теліжинці Київської області. Середню школу закінчив у м. Тетіїв, працював учителем. У 1957-1962 роках працював на філологічному факультеті Київського національного університету, а також редактором газети «Літературна Україна». Як поет Іван Драч володіє неординарним стилем. Він колоритна фігура між українськими шістдесятниками, який зробив значний внесок у

розвиток української мови. Його творчість – це постійний пошук, постійна новація, як він каже: «Майстер не має кодексу норми, він сам є норма, він сам створює стиль».

Українські літературознавці дійшли згоди поділити творчість Івана Драча на три етапи. Ранній період (1961-1972) характеризується постійним й невтомним пошуком нових образів та експериментами із формою. У цей період створюється поема-фесрія «Ніж у сонце» (1961), збірки «Соняшники» (1962), «Протуберанці серця» (1965), «До джерел» (1972). Другий період – це період самореалізації, відрізняється різноманіттям жанрів та образів (1973-1986), з різним естетичним підтекстом. У цьому періоді формується його неомодерністський стиль. В цей час виходять збірки «Корінь і крона» (1974), «Київське небо» (1976), «Сонячний фенікс» (1978), «Сонце й слово» (1979), «Американський зошит» (1980), «Шабля і хустина» (1981), «Теліжинці» (1985), з 1986 року до сьогодні зі збірками: «Храм сонця» (1988), «Криля» (2001), «Поетичні переклади й статті» (2008), драма-колаж про Т. Шевченка – «Гора» (1997), «Поєми» (2006).

Згідно із вказаною періодизацією бачимо, що у 60-х роках відбувається формування світогляду, а далі він відстежуємо тільки логічну еволюцію. Його збірки виходять з інтервалами (1961-1962-1965-1972). Вихід перших двох збірок виявився успішним, але це передбачало той тривалий інтервал до виходу наступної збірки, який ми бачили зі збірками Дмитра Павличка, Ліни Костенко та інших. Із семирічним мовчанням було пов'язане прогресивне мислення І. Драча та бажання зламати радянську ідеологію, культ особи. У 1965-1972 роках припинився період «відлиги» та почався тяжкий час перебування у внутрішній еміграції.

Другий підрозділ четвертого розділу, «Грузинська тема у творчості Івана Драча», де проаналізовано вірші поета «Іверійське тяжіння», «Велічальна Грузії», « У Ланчхуті», «Лист до Тіціана Табідзе», «Ніко Фіросмані проїздом у Києві».

Слова Івана Драча до Грузії це класичний приклад політики «дружби народів», але тут маємо обов'язково сказати про його стосунки із Грузією, із грузинськими письменниками, що продовжуються і сьогодні. Це не єдиний вірш, який він написав, коли перебував під враженням від Грузії. У 2011 році Іван Драч відзначив свою 75 річницю саме у Грузії. «Я залишився грузином» заявив він в одному інтерв'ю. Його вірші не містять штучного ставлення до Грузії. свідчить про те, що грузинський світ для українського поета став духовним та естетичним натхненням. У кульмінаційному моменті поет навіть мамою називає нашу країну .

Іван Драч більш за все був пов'язаний з Грузією. Він мав особисті та прямі контакти з грузинськими письменниками, не раз гостював у Грузії та досить добре знайомий з цією країною. Тому зазвучала Грузія із такою силою у його віршах. Він був знайомий не тільки з грузинським характером, але й добре знав природу, культурну спадщину та перекладав грузинські твори. Це все маєтся на увазі, коли говоримо про грузинський світ, побачений очима Івана Драча.

Третій підрозділ четвертого розділу присвячується місцю Івана Драча у грузинсько-українському діалозі. Творчість Івана Драча дуже важлива для нас, грузинського народу. Цікаво, що Грузія постійно перебуває у часі та просторі такого політичного діяча та громадянина, такого відомого поета.

Іван Драч перекладав вірші грузинських поетів й переглядаючи його збірники, дуже тішить поезія Галактіона, Отара Чіладзе, Іраклія Абашідзе, Карло Каладзе, Рауля Чілалави, написана українськими літерами.

Збірка І. Драча «Київське небо», що була видана у 1976 році, вміщує вірш «Поезія насамперед», який у дужках має примітку «З Галактіоном Табідзе». Вірш представляє прямий переклад вірша Галактіона Табідзе «Поезія насамперед», хоча в епіграфі вказано інше.

З поезією українського поета грузинський читач вперше ознайомився у 1984 році, за допомогою «Іверійського Тяжиння», далі, у 1989 році була надрукована збірка «Добрий день тобі, Україно», до якого увійшли вірші «нічь западеться...», «Зорячне інтермеццо», «З «поеми для жіночного голосу», «Лист до Тіціана Табідзе». Переклади виконані грузинським поетом-перекладачем Нією Абесадзе, яка зробила безцінний внесок у справі грузинсько- українських відносин.

Далі вийшла всім відома збірка «Серпень», де Раул Чалачава зібрав ті твори Івана Драча, в яких були згадки про Грузію.

До цього ж підрозділу увійшли особисті листи Івана Драча, у яких він написав про Грузію. «В Тбілісі до Коте Мехі», «Лист з Тбілісі» представляють галерею грузинським малюнків. У них згадані грузинські друзі –поети І. Драча, місця, де відбувалися їх зустрічі, ті емоції, які були викликані в зв'язку із цим.

Висновки роботи демонструють досягнення поставленої мети та шляхи вирішення заявленої проблеми на підставі історичного та системного методів. Зібрані та осмислені всі ті історичні причини, які обумовили існування грузинської тематики у творчості українських шістдесятників, відзначені їх цінності, встановлено їх роль як для української, так і для грузинської літератури. Утверджується думка, що шістдесятники продовжують традицію дружби та любові попередників і одночасно закладають основу інтернаціональних та особистих стосунків майбутнього покоління.

Зміст дисертаційної роботи апробований у таких публікаціях:

1. Назва роботи – «Український поет-шістдесятник Ліна Костенко у грузинсько-українському діалозі», надрукована у міжнародних наукових працях Інституту україністики Тбіліського державного університету імені Іване Джавахішвілі, Тбілісі, 2014, том XIV. ст. 78-89
2. Назва роботи – «Українські шістдесятники та Грузія», надрукована у міжнародних наукових працях Інституту україністики Тбіліського державного університету імені Іване Джавахішвілі, Тбілісі, 2014, том XIV. ст. 90-97
3. Назва роботи – «Українська Література періоду «відліги» », опублікована в міжнародному електронному журналі інституту грузинської літератури «Студентські дослідження».
<http://litinstituti.ge/studentkvleva/nomeri-3/sopio%20chkhatarashvili.pdf>
4. Назва роботи - “The Sixties “ in Ukrainian Literature.”/ „Шістдесятники в українській літературі» (на англ. мові), надрукована у міжнародному журналі “Номо Локуенс”, Тбілісі, 2014, Т. XIV, ст. 29-31
5. Назва роботи- «Грузинська тема у творчості Тараса Шевченка й Українських Шістдесятників (Л. Костенко, І. Драч) .»/ надрукована у міжнародних наукових працях «Шевченкознавчі Студії», ст. 481-485.